

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อศึกษาว่าผู้เรียนที่มีปัจจัยด้านครอบครัว ด้านสังคม และจิตลักษณะที่แตกต่างกันจะมีพหุปัญญาแต่ละด้านแตกต่างกันหรือไม่ และเพื่อศึกษาตัวแปรทำนายพหุปัญญา จากปัจจัยด้านครอบครัว ด้านสังคม และจิตลักษณะ ซึ่งในการศึกษาวิจัยนั้น ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดกรอบแนวคิด และเป็นแนวทางในการวิจัยโดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

พหุปัญญา

1. ความหมายและความสำคัญของพหุปัญญา

พหุปัญญา (Multiple Intelligences) ปัญญา หรือ Intelligences หมายถึง ความสามารถที่จะแสวงหาและประยุกต์ใช้ความรู้ที่ได้มาจากการใช้ความคิดและเหตุผล ปัญหาเป็นอำนาจที่ทรงพลังของจิตใจ (Silver อ่างในกึ่งฟ้า ลินธวัชและคณะ, 2544)

Good (อ่างใน สุรางค์ โค้วตระกูล, 2544) ได้ให้ความหมายของปัญญาไว้ 3 นัย คือ ความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ใหม่ได้อย่างรวดเร็วและเรียบร้อย และความสามารถในการเรียนรู้จากประสบการณ์สมรรถภาพในการรวบรวมประสบการณ์ต่าง ๆ เข้าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระดับความสามารถที่สามารถวัดได้ด้วยเครื่องมือทดสอบเชาว์ปัญญา

Howard Gardner (1983) กล่าวถึงปัญญา คือความสามารถของสติปัญญาของมนุษย์จะต้องประกอบด้วยทักษะในการแก้ปัญหา ซึ่งจะผลักดันให้บุคคลนั้นคิดแก้ปัญหาหรือความยากลำบากขนานแท้ที่ต้องเผชิญได้ และในกรณีที่เหมาะสม จะสามารถสร้างผลผลิตหรือผลงานที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้จะต้องมีศักยภาพในการค้นหาหรือสร้างปัญหาเพื่อเป็นการปูพื้นฐานของการได้มาซึ่งความรู้ใหม่ ในรูปแบบของสิ่งที่อาจได้รับการตีค่าแตกต่างกันไปอย่างสุดขั้วและชัดเจนในแต่ละวัฒนธรรม และในสภาพแวดล้อมบางประเภท การสรรค์สร้างผลผลิตใหม่หรือการนำเสนอปัญหาใหม่ ๆ ก็อาจมีความสำคัญค่อนข้างน้อย Gardner ได้แสดงถึงวิธีการวัดความสามารถทางปัญญาของมนุษย์ที่แตกต่างจากการวัดเชาว์ปัญญา (IQ) แบบดั้งเดิม โดยได้หาวิธีเฉพาะในแต่ละบริบทและวัฒนธรรมของแต่ละคนหรือกลุ่มคน และดูจากการสร้างสรรค์ผลงานซึ่งใช้ความสามารถที่หลากหลาย ดังนั้น “ปัญญา” ตามแนวคิดใหม่จึงแตกต่างจากแนวคิดเดิม ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงความแตกต่างระหว่างปัญญาตามแนวคิดใหม่กับปัญญาตามแนวคิดเดิม

ปัญญาตามแนวคิดเดิม	ปัญญาตามแนวคิดใหม่
<ul style="list-style-type: none"> - เป็นสิ่งที่แน่นอนตายตัว - วัดได้เป็นตัวเลข - แยกวัดต่างหากออกไป - เป็นสิ่งที่อยู่เดี่ยว ๆ - ใช้จำแนกความสามารถและทำนายความสำเร็จ	<ul style="list-style-type: none"> - สามารถพัฒนาได้จนนับเป็นตัวเลขไม่ได้ แต่แสดงออกโดยการปฏิบัติหรือการแก้ปัญหา - เป็นสิ่งที่ต้องขึ้นอยู่กับบริบทและสภาพชีวิตจริงมีความสัมพันธ์กับปัจจัยอื่น ๆ และมีความหลากหลายใช้เพื่อการศึกษาให้เข้าใจ - ความสามารถของคนและวิธีการหลากหลายที่จะพัฒนาปัญญา

จากนิยามคำกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า ปัญญา หมายถึง คุณลักษณะของมนุษย์อย่างหนึ่ง ซึ่งจะประกอบด้วยความสามารถของบุคคลที่มีหลากหลายประเภท อันจะทำให้บุคคลดำรงชีวิตอยู่ได้ในสถานการณ์ วัฒนธรรมและสังคม ที่บุคคลจะต้องเผชิญด้วยการปฏิบัติตามระดับความสามารถ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ให้ความหมายของพหุปัญญา หมายถึงความสามารถที่แสดงออกโดยปัญญาทั้ง 8 ด้าน หมายถึง ด้านภาษา ด้านตรรกะและคณิตศาสตร์ ด้านมิติสัมพันธ์ ด้านดนตรี ด้านการเคลื่อนไหวร่างกาย ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ด้านการรู้จักและการเข้าใจตนเอง และด้านความรอบรู้และเข้าใจธรรมชาติ

2. ลักษณะสำคัญของทฤษฎีพหุปัญญา

มนุษย์มีความสามารถทางปัญญาแบ่งออกได้อย่างน้อย 8 ด้าน จากการศึกษาเรื่องสมองปัญญามีลักษณะเฉพาะด้านคนทุกคนมีสติปัญญาทั้ง 8 ด้าน ที่อาจจะมากน้อยแตกต่างกันไป บางคนอาจจะสูงทุกด้าน บางคนอาจจะสูงเพียงด้าน หรือสองด้าน ส่วนด้านอื่น ๆ ปานกลาง ทุกคนสามารถพัฒนาปัญญาแต่ละด้านให้สูงขึ้นถึงระดับใช้การได้ถ้ามีการฝึกฝนที่ดี มีการให้กำลังใจที่เหมาะสม ในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ปัญญาด้านต่าง ๆ สามารถทำงานร่วมกันได้ เช่น ในการดำรงชีวิตประจำวันเราอาจต้องใช้ปัญญาในด้านภาษาในการพูด อ่าน เขียน ปัญญาด้านคิดคำนวณ ในการคิดเงินทอง ปัญญาด้านมนุษยสัมพันธ์ในการพบปะเข้าสังคม ทำให้ตนเองมีความสุขด้วยการใช้ปัญญาด้านการเข้าใจตนเองปัญญาแต่ละด้านจะมีความสามารถในหลาย ๆ ทาง ยกตัวอย่าง เช่น คนที่อ่านหนังสือไม่ออกก็ไม่ได้หมายความว่าไม่มีปัญญาทาง

ภาษา แต่เขาอาจจะเป็นคนเล่าเรื่องที่เก่งหรือพูดได้น่าฟัง Gardner (อ้างใน Carolyn Chapman, 2001) จำแนกความสามารถพิเศษ 8 ด้าน ออกเป็น 3 หมวด ดังนี้

หมวดที่ 1 ความสามารถพิเศษที่เกี่ยวข้องกับภาษา คือเรื่องวาจา/ ภาษา และดนตรี/ จังหวะ นั้น เขาอธิบายว่าเป็นความสามารถพิเศษที่ปลอดจากวัตถุ ความสามารถพิเศษ 2 ชนิดนี้ สะท้อนให้เห็นถึงโครงสร้างของแต่ละภาษา ตัวอย่าง เช่น นักภาษาศาสตร์บางคนเห็นว่า ภาษาญี่ปุ่นนั้นมีรูปแบบของการวิเคราะห์อยู่ในตัว รูปแบบดังกล่าวทำให้คนญี่ปุ่นทำงานที่เกี่ยวกับการวิเคราะห์ที่ได้ง่ายกว่าผู้อื่น ในทางกลับกัน ฝรั่งเศสเป็นภาษาของภาพลักษณ์ การคิดเป็นภาพจึงอาจช่วยพัฒนาความสามารถด้านวาจาได้

หมวดที่ 2 เป็นเรื่องเกี่ยวกับบุคคล (ความสามารถพิเศษด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่นและด้านการรู้จักตนเอง) ในหมวดนี้ Gardner ได้รวมความสามารถพิเศษที่เกี่ยวข้องกับบุคคลสะท้อนให้เห็นข้อจำกัดของแต่ละคนในการมองตน ในการคาดหวังจากผู้อื่น ในการยอมรับแนวคิดหรือการกระทำที่เป็นบรรทัดฐาน และในด้านความกดดันทางวัฒนธรรม สิ่งซึ่งบุคคลอยากเป็นจะต่อสู้แข่งขันกับเสียงขัดแย้งต่าง ๆ ที่อาจทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงอย่างใหญ่หลวงจากเป้าหมายที่ตั้งไว้

หมวดที่ 3 นั้นเกี่ยวข้องกับวัตถุ รวมความสามารถพิเศษด้านร่างกาย/ การเคลื่อนไหว ความสามารถพิเศษด้านทัศนสัมพันธ์/ มิติสัมพันธ์ ความสามารถพิเศษด้านตรรกะ/ คณิตศาสตร์ และความสามารถพิเศษด้านธรรมชาติ ความสามารถพิเศษในหมวดนี้จะขึ้นอยู่กับโครงสร้างและหน้าที่ของวัสดุที่แต่ละบุคคลจะต้องใช้เพื่อแก้ไขปัญหาหรือสร้างสรรค์ผลงาน การที่ผู้เรียนจะใช้พู่กันและผืนผ้าใบย่อมต่างจากการใช้ดินเหนียวกับเครื่องมือแกะสลัก

ความสามารถทางปัญญาของมนุษย์ตามทฤษฎีพหุปัญญา แบ่งออกเป็น 8 ด้าน ได้แก่

- 1) ปัญญาด้านภาษา (Linguistic Intelligence)
- 2) ปัญญาด้านตรรก - คณิตศาสตร์ (Logical-Mathematical Intelligence)
- 3) ปัญญาด้านมิติสัมพันธ์ (Visual-Spatial Intelligence)
- 4) ปัญญาด้านดนตรี (Musical Intelligence)
- 5) ปัญญาด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว (Bodily-Kinesthetic Intelligence)
- 6) ปัญญาด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น (Interpersonal Intelligence)
- 7) ปัญญาด้านการเข้าใจตนเอง (Intrapersonal Intelligence)
- 8) ปัญญาด้านการเข้าใจธรรมชาติ (Naturalist Intelligence)

3. ทฤษฎีพหุปัญญา (Theory of Multiple Intelligences)

Howard Gardner (1983) นักจิตวิทยาชาวอเมริกันแห่งมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ได้ประกาศว่า โลกเรตีความหมายของความฉลาด หรือเชาวน์ปัญญาแคบไป โดย Gardner ได้เสนอไว้ในหนังสือชื่อ "ขอบเขตทางจิต" (Frames of Mind) เมื่อปี ค.ศ. 1983 (ปี พ.ศ. 2526) Gardner ได้เสนอทฤษฎีใหม่ ซึ่งเรียกว่า ทฤษฎีเชาวน์ปัญญาหลากหลายหรือทฤษฎีพหุปัญญา (Theory of Multiple Intelligences – MI) Gardner ต้องการจะศึกษาขอบเขตของศักยภาพความสามารถของมนุษย์ ที่นอกเหนือไปจากคะแนนแบบทดสอบเชาวน์ปัญญา (อาร์ สันทรวี, 2543) Gardner จำแนกความสามารถหรือเชาวน์ปัญญาของมนุษย์ไว้ 8 ด้าน พหุปัญญา แต่ละด้านมีรายละเอียด ดังนี้

1) ปัญญาด้านภาษา (Verbal Linguistic Intelligence) เป็นความสามารถด้านภาษาในการใช้คำพูดหรือถ้อยคำ เพื่อสื่อความหมาย ความเข้าใจ การบอกเล่าเรื่อง การตอบสนองอย่างเหมาะสมต่อเรื่องต่าง ๆ ในบรรยากาศและจุดมุ่งหมายต่าง ๆ ได้แก่ การโต้แย้ง การชักชวน การเขียนคำประพันธ์ การสั่งสอนอบรม คนที่มีความสามารถด้านภาษามักจะชอบเล่นคำ ใช้สำนวนและพูดเปรียบเปรย โดยใช้เวลาในการอ่านได้ครั้งละนาน ๆ มีความสามารถในการฟังได้ดีและเรียนได้ดี เมื่อเขาได้พูด ฟัง อ่าน หรือเขียน บุคคลที่อยู่ในกลุ่มนี้ได้แก่ พิธีกร นักการเมือง นักประชาสัมพันธ์

2) ปัญญาด้านตรรก – คณิตศาสตร์ (Logical- Mathematical Intelligence) เป็นความสามารถที่ใช้เป็นพื้นฐานในการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์ คนที่ใช้ความสามารถด้านนี้จะเน้นความเป็นเหตุเป็นผลหรือหลักการ จะเป็นผู้ที่ทำแบบแผนและมองเห็นความเป็นเหตุและผลได้อย่างสัมพันธ์กัน ทำการทดลองและจัดลำดับขั้นตอนของการทำงานได้ โดยทั่วไปจะสร้างความคิดรวบยอดได้และมีคำถามที่จะนำแนวคิดนั้นไปทดสอบ ซึ่งอาจเรียกว่าเป็นความสามารถในการคิดเชิงวิทยาศาสตร์ (Scientific way of thinking) ที่ใช้ในการคิดแก้ปัญหาอย่างเป็นขั้นตอนโดยใช้ ตัวเลขและการคิดคำนวณประกอบด้วย บุคคลในกลุ่มนี้ได้แก่ นักวิทยาศาสตร์

3) ปัญญาด้านมิติสัมพันธ์ (Spatial Intelligence) เป็นความสามารถที่เกี่ยวข้องกับการใช้การรับรู้ การสร้างสรรค์และการสร้างแบบจำลองในสมองที่ดัดแปลงภาพจำลองไปใช้ได้ ผู้ที่มีความสามารถด้านนี้จะไวต่อการรับรู้ แม้จะมีรายละเอียดเพียงเล็กน้อย โดยเขาสามารถใช้เส้น สี รูปร่าง รูปแบบ และมิติ เพื่อดัดแปลงคำพูดหรือการแสดงออกในรูปของภาพหรือแบบจำลองที่แสดงอยู่และทิศทางที่เห็นได้ชัดเจน บุคคลในกลุ่มนี้ได้แก่ สถาปนิก มัณฑนากร ศัลยแพทย์

4) ปัญญาด้านดนตรี (Musical Intelligence) เป็นความสามารถที่เข้าใจ รู้สึก ชื่นชอบซาบซึ้ง วิเคราะห์วิจารณ์ ปรับเปลี่ยน สร้างสรรค์และแสดงออกในลักษณะที่ไวต่อระดับเสียงท่วงทำนอง จังหวะ และลีลาของเสียงดนตรีได้ คนที่มีความสามารถในด้านนี้ จะสามารถร้องเพลงได้ตามจังหวะและระดับเสียง วิเคราะห์ลักษณะของดนตรีหรือแสดงออกโดยการแต่งเพลงได้ และมีความรู้สึกไวต่อเสียงของดนตรีกับจังหวะที่ได้ยินได้ฟังทุกวัน

5) ปัญญาด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว (Bodily-Kinesthetic intelligence) เป็นความสามารถในการใช้ร่างกายเพื่อการเคลื่อนไหวที่สัมพันธ์กับสิ่งที่ต้องการแสดงออก เพื่อสร้างผลงานหรือแก้ปัญหาโดยสามารถควบคุมการเคลื่อนไหวของร่างกายได้อย่างคล่องแคล่วในระดับต่าง ๆ บุคคลในกลุ่มนี้ได้แก่ นักกีฬา เขาจะเรียนรู้ได้อย่างดีกับการปฏิบัติหรือลงมือ โดยการเคลื่อนไหวและการแสดงออกที่เขาชื่นชอบ

6) ปัญญาด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น (Interpersonal Intelligence) เป็นความสามารถที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี เพราะมีความเห็นใจและความไวต่อความรู้สึก อารมณ์และความต้องการของผู้อื่น คนในกลุ่มนี้จะผูกมิตรกับคนอื่นได้ง่ายและชอบการเข้าสังคม รู้จักวิธีที่จะจัดการหรือปรับตัวเข้ากับคนอื่น เพราะมีความเข้าใจและล่วงรู้ความรู้สึกของผู้อื่นได้ดี คนพวกนี้จะเก่งในการทำงานเป็นทีม และการเป็นผู้จัดการ เขาจะเรียนได้ดีเมื่อต้องสัมพันธ์และทำงานร่วมกับคนอื่น ๆ เพราะเขารู้จักควบคุมอารมณ์ของตนเอง รู้จักลดความโกรธ ความเกลียดชัง พยายามปรับตัวให้เข้ากับคนอื่นให้ได้ตามความต้องการของเขา โดยรู้จักรอคอย พูดให้ผู้อื่นเข้าใจและยอมรับมากกว่าการใช้พลังกำลังหรือการโต้เถียงอย่างรุนแรง

7) ปัญญาด้านการเข้าใจตนเอง (Intrapersonal Intelligence) เป็นความสามารถที่จะสามารถรู้ถึงอารมณ์ความรู้สึกของตนเอง ฝึกคิดและติดตามควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ บุคคลในกลุ่มนี้เลือกที่จะทำงานเอง เพราะเขาตระหนักถึงความต้องการและความสามารถของตนเอง โดยเขาจะต้องติดต่อสื่อสารกับตนเอง โดยการควบคุมอารมณ์และนำตนเองไปสู่การพัฒนาความสามารถที่จะสร้างเป้าหมายและคิดที่จะเรียนรู้ได้ตามที่เขาต้องการ ถ้าเขารู้จักและเข้าใจตนเองแล้ว สามารถควบคุมตนเองได้ก็จะเป็นผู้ที่มีสุขภาพจิตที่ดีไม่ฟุ้งซ่านกังวลใจ ถ้ามีสุขภาพจิตไม่ดีจะไม่สามารถใช้ปัญญาในส่วนนี้เรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม

8) ปัญญาด้านการเข้าใจธรรมชาติ (Naturalist Intelligence) เป็นความสามารถที่รอบรู้ในเรื่องวิทยาศาสตร์และสิ่งแวดล้อม มีความรักในสัตว์ พืชและสภาพภูมิศาสตร์สิ่งแวดล้อม ได้แก่ สิ่งให้เห็น เมฆฝน ดวงดาวต่าง ๆ และหินชนิดต่าง ๆ ผู้ที่รอบรู้ในธรรมชาตินี้จะชอบทำงานนอกบ้านและตระหนักในสภาพที่ปรากฏในธรรมชาติ รักที่จะอนุรักษ์ธรรมชาติไว้ ตระหนักในคุณค่าของธรรมชาติโดยพยายามปกป้องการทำลายสิ่งแวดล้อม

ที่มีอยู่ ไม่ว่าสิ่งนั้นจะเป็นสิ่งที่มีชีวิตหรือไม่ก็ตาม ผู้ที่มีปัญญาด้านนี้จะประสบความสำเร็จและมักจะเป็นนักพฤกษศาสตร์ นักสัตวศาสตร์ นักดาราศาสตร์ นักธรณีและนักนิเวศวิทยา

นอกจากนี้ทฤษฎีพหุปัญญายังเห็นคุณค่าของความแตกต่างของแต่ละวัฒนธรรม ในการแสดงออกทางปัญญาด้านต่าง ๆ แทนที่จะยึดถือว่าผลงานทางปัญญาด้านภาษาและคณิตศาสตร์ของชาวยุโรปผิวขาว คือผลงานทางปัญญาสูงสุด ซึ่งปรากฏจากผลการทดลอง IQ ที่มีอยู่ขณะนี้ แต่ทฤษฎีนี้จะยกย่องความสามารถด้านต่าง ๆ ของมนุษย์อย่างกว้างขวาง เช่น ความสามารถในการไต่ภูเขาของนักไต่เขาชาวเนปาลบนยอดหิมาลัย ความสามารถพิเศษของคนเผ่าบูชแมน หรือความสามารถทางดนตรีของชาวไนจีเรีย ความสามารถในการเดินเรือของชาวเกาะโปลินีเซีย และความสามารถพิเศษของชนชาติต่าง ๆ ทั่วโลก

ทฤษฎีพหุปัญญายังระบุอีกด้วยว่าปัญญาแต่ละด้านจะมีกระบวนการเรียนรู้ แนวการศึกษา การจำและการแก้ปัญหาที่มีลักษณะพิเศษเฉพาะของตน เช่น การจำทำนองดนตรีจะแตกต่างจากการจำตัวเลข บางคนอาจจะมีประสาทสัมผัสรับรู้เสียงดนตรีได้อย่างดีเยี่ยม แต่ไม่สามารถจะแยกความแตกต่างระหว่างเสียง "th" และ "sh" นอกจากนี้ปัญญาแต่ละด้านจะมีประวัติวิวัฒนาการของตนเอง ปัญญาทางด้านดนตรีส่วนหนึ่งอาจเริ่มจากเสียงร้องเพลงของนก แต่ปัญญาทางด้านร่างกาย-การเคลื่อนไหว เริ่มจากการล่าสัตว์ของมนุษย์ดึกดำบรรพ์สำหรับผู้ที่ต้องการข้อมูลเชิงปริมาณ เขามีข้อมูลจากการทดสอบเชิงจิตวิทยาและงานวิจัยเชิงทดลองเพื่อช่วยสนับสนุนทฤษฎีปัญญาดังกล่าว ทฤษฎีพหุปัญญาไม่ใช่เป็นแค่เพียงแนวคิด แต่เป็นผลสรุปสังเคราะห์ที่ได้จากงานวิจัยต่าง ๆ ล่าสุดที่วาดด้วยเรื่องของปัญญา

4. พัฒนาการ 4 ขั้นตอนของพหุปัญญา (Chapman, 2001)

ความสามารถพิเศษจะพัฒนาไปตามลำดับอย่างน้อย 4 ขั้นตอน โดยมีสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมของบุคคลนั้น เป็นปัจจัยในการเร่งหรือจุดลากกระบวนการ

1) The first Encounter แรกเกิด ทารกเริ่มรับรู้อิทธิพลทางวัฒนธรรมที่จะเอื้อต่อการพัฒนาความสามารถพิเศษหลักของตน การรับรู้ในครั้งแรกจะไปกระตุ้นประสาทและทำให้เกิดใยสมองที่นักวิจัยเรียกว่า "dendrite connection" มีตัวเร้ามากเท่าใด ใยสมองจะเพิ่มมากขึ้น ถ้าเด็กรู้จักนำแนวคิดต่าง ๆ มาใช้มากเท่าใด ความสามารถพิเศษย่อมจะพัฒนามากขึ้นเท่านั้น

2) The Employment ในขั้นนี้ แต่ละคนจะมีโอกาสฝึกหัดและลงลึกในความสามารถพิเศษด้านใดด้านหนึ่ง

3) Formal Education จากการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติภายใต้การชี้แนะของ

พ่อแม่และผู้ใหญ่ขั้นต่อไปคือการฝึกพื้นฐานเพื่อการแก้ปัญหาและสร้างชิ้นงาน

4) The Embrace เมื่อมีทักษะในการแก้ปัญหาและสร้างสรรค์ผลผลิตในความสามารถพิเศษด้านใดด้านหนึ่งแล้ว ผู้เรียนก็จะรับความสามารถพิเศษนั้นไว้อย่างเต็มที่ ผู้เรียนได้หลอมรวมความสามารถพิเศษใหม่นี้เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตแท้จริง

5. การพัฒนาพหุปัญญา

Howard Gardner (1983) กล่าวว่า คนส่วนใหญ่จะสามารถพัฒนาปัญญาด้านต่าง ๆ ทุกด้านถึงขั้นที่ใช้การได้ดี ปัญญาจะพัฒนาได้หรือไม่ ขึ้นอยู่กับเหตุปัจจัย ดังต่อไปนี้

1) สภาพทางชีวภาพของบุคคล รวมถึงกรรมพันธุ์ หรือการกระทบกระเทือนของสมองก่อนตั้งครรภ์ ระยะตั้งครรภ์ และหลังการเกิดแล้ว

2) ประวัติของแต่ละบุคคล รวมถึงประสบการณ์ที่มีกับพ่อแม่ ครู พี่น้อง และเพื่อนฝูง ซึ่งอาจจะเป็นประสบการณ์ที่ช่วยพัฒนาปัญญา หรือทำให้การพัฒนาปัญญา ชะงักงัน พื้นฐานทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม รวมถึงเวลาและสถานที่เกิดและเจริญเติบโตธรรมชาติและสภาพทางวัฒนธรรมมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมปัญญาบางด้านและไม่ส่งเสริมปัญญาบางด้าน

6. ตัวกระตุ้นและบั่นทอนปัญญา

Thomas Armstrong (1994 อ้างถึงใน อารี สันทรวี, 2546) กล่าวถึงประสบการณ์แบบพอกพูน (หรือตกผลึก) กับประสบการณ์ที่บั่นทอนเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาปัญญา "ประสบการณ์ตกผลึก" มักเกิดขึ้นตั้งแต่ปฐมวัย แต่อาจจะเกิดขึ้นได้ระหว่างช่วงอายุต่าง ๆ ด้วยประสบการณ์ตกผลึกจะเป็นประสบการณ์ที่ปลุกเร้าปัญญาที่มีอยู่ให้พัฒนาถึงขั้นสูงสุด ตรงกันข้าม "ประสบการณ์บั่นทอน" เป็นประสบการณ์ที่ลดทอนการพัฒนาของปัญญา จะเป็นประสบการณ์ที่ทำให้คนรู้สึกโกรธ อาย กลัว หรือเกิดอาการอันไม่พึงประสงค์ทั้งหลาย ซึ่งสัมพันธ์กับปัญญาความสามารถด้านใดก็จะบั่นทอนพัฒนาการของปัญญาและความสามารถด้านนั้น อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ที่ช่วยพัฒนาหรือบั่นทอนการพัฒนาของปัญญารวมถึงองค์ประกอบดังต่อไปนี้

1) การมีอุปกรณ์หรือครู ถ้าเกิดในครอบครัวที่ยากจนไม่มีทุนซื้ออุปกรณ์ในการเรียนต่าง ๆ ให้กับบุตร เช่นไม่มีเงินซื้อเครื่องดนตรีหรือไปเรียนพิเศษวิชาดนตรี ปัญญาด้านดนตรีก็จะไม่มีโอกาสได้รับการพัฒนา

2) องค์ประกอบทางประวัติศาสตร์ – วัฒนธรรม ผู้เรียนที่มีแนวโน้มและชอบ

วิชาคณิตศาสตร์ในขณะที่สังคมขณะนั้นส่งเสริมวิชาคณิตศาสตร์และวิชาวิทยาศาสตร์อย่างสุดขีด มีทุนมากมาย ปัญญาด้านตรรกะคณิตศาสตร์ก็จะพัฒนาได้มาก

3) องค์ประกอบทางภูมิศาสตร์ ถ้าเกิดในท้องถิ่นที่เป็นไร่นา อาจจะได้รับ การพัฒนาปัญญาด้านร่างกายมากกว่าเกิดอยู่ในคอนโดมิเนียม เป็นต้น

4) องค์ประกอบทางด้านครอบครัว ถ้าเด็กอยากจะเป็นศิลปินนักวาดภาพ แต่พ่อแม่ต้องการให้เป็นนักกฎหมาย ผู้พิพากษาอิทธิพลจากพ่อแม่ทำให้พัฒนาทางด้านภาษา ส่วนปัญญาด้านศิลปะหรือมิติสัมพันธ์จะไม่มีการพัฒนาองค์ประกอบด้านสถานการณ์ ถ้าอยู่ในครอบครัวใหญ่ที่ต้องเลี้ยงน้องจะไม่มีเวลาพัฒนาปัญญาด้านอื่น ๆ นอกจากพัฒนาปัญญาด้านมนุษยสัมพันธ์ เป็นต้น

7. การวัดพหุปัญญา

จากความหมายของพหุปัญญาในการวิจัยครั้งนี้ หมายถึง ความสามารถที่แสดงออกโดยปัญญาทั้ง 8 ด้าน หมายถึง ด้านภาษา ด้านตรรก - คณิตศาสตร์ ด้านมิติสัมพันธ์ ด้านดนตรี ด้านการเคลื่อนไหวร่างกาย ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ด้านการรู้จักและการเข้าใจตนเอง และด้านความรอบรู้และเข้าใจธรรมชาติ

ในการวิจัยครั้งนี้วัดได้โดยใช้แบบวัดพหุปัญญา ลักษณะของแบบวัดเป็นมาตรฐานประเมินค่า 6 ระดับ ตั้งแต่ "มากที่สุด" จนถึง "น้อยที่สุด" ให้ผู้ตอบทำเครื่องหมายตรงกับระดับพฤติกรรมของตนเอง แบ่งเป็นพหุปัญญาด้านภาษา จำนวน 5 ข้อ ด้านตรรก - คณิตศาสตร์ จำนวน 5 ข้อ ด้านมิติสัมพันธ์ จำนวน 6 ข้อ ด้านดนตรี จำนวน 5 ข้อ ด้านการเคลื่อนไหว จำนวน 7 ข้อ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล จำนวน 5 ข้อ ด้านการรู้จักตนเอง จำนวน 6 ข้อ ด้านการรอบรู้ธรรมชาติ จำนวน 7 ข้อ รวม 8 ด้าน จำนวนทั้งสิ้น 46 ข้อ

8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพหุปัญญา

กึ่งฟ้า ลินธูรชและคณะ (2545) ทำการศึกษาเพื่อสำรวจศักยภาพพหุปัญญาของนักศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น 16 คณะวิชา โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 จำนวน 1,276 คน ที่สุ่มจากประชากรนักศึกษาปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยใน 3 กลุ่มวิชา คือ สาขาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี สาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ และสาขามนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ ผลการวิจัย พบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่นมีศักยภาพพหุปัญญาทั้ง 8 ด้านอยู่ในระดับสูงตามลำดับดังนี้ นักศึกษาจำนวนมากกว่าร้อยละ 80 คิดว่าตนเองมีพหุปัญญาด้านการรู้จักและเข้าใจตนเองสูง และนักศึกษาร้อยละ 50-70 คิดว่าตนเองมีศักยภาพพหุปัญญาด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

ด้านมิติสัมพันธ์ ด้านดนตรีสูง และมีนักเรียนน้อยกว่าร้อยละ 50 ที่คิดว่าตนเองมีศักยภาพ ด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว ด้านภาษา ด้านการเข้าใจธรรมชาติ ด้านตรรก - คณิตศาสตร์สูง และเมื่อจำแนกตามเพศนั้น พบว่า นักศึกษาชายมีศักยภาพพหุปัญญาสูงเรียงตามลำดับ ดังนี้ ด้านการเข้าใจตนเอง ด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว ด้านมิติสัมพันธ์ ด้านดนตรี ด้านตรรก - คณิตศาสตร์ ด้านการเข้าใจธรรมชาติและด้านภาษา เพศหญิงมีศักยภาพพหุปัญญาสูงเรียงตามลำดับดังนี้ ด้านการรู้จักและเข้าใจตนเอง ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ด้านมิติสัมพันธ์ ด้านดนตรี ด้านภาษา ด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว ด้านการเข้าใจธรรมชาติ และ ด้านตรรก - คณิตศาสตร์

ณัฐริธา นันสะอาง (2547) ศึกษาการเปรียบเทียบความสามารถทางพหุปัญญา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดกาฬสินธุ์ที่มีการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกัน ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนที่มีการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกันมีความสามารถทาง พหุปัญญาแตกต่างกันอย่างมีนัย สำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ปัจจัยด้านครอบครัว

ครอบครัวนับเป็นสถาบันที่สำคัญยิ่ง ที่มีอิทธิพลต่อการวางรากฐาน ของพัฒนาการบุคคล ทั้งด้านสติปัญญา ส่วนตัว และสังคม ในการอบรมเลี้ยงดู ย่อมมีการถ่ายทอดลักษณะ และมาตรฐานต่าง ๆ ในสังคมให้แก่เด็ก (สุภาพรณ โคตรจรัส, ม.ป.ป.) นักจิตวิทยาพัฒนาการ เชื่อว่าวิธีการอบรมเลี้ยงดู ตั้งแต่วัยทารกจนเติบโตนั้นเป็นปัจจัยสำคัญร่วมกับลักษณะทางสรีระ ของเด็ก ในอันจะปั้นเด็กให้มีลักษณะนิสัยและบุคลิกภาพแตกต่างกันไป

ปัจจัยด้านครอบครัวในการศึกษาคครั้งนี้ ประกอบด้วย การอบรมเลี้ยงดู คือ ลักษณะวิธีการ ที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองใช้ในการดูแลปกครอง อบรมสั่งสอน และมีปฏิสัมพันธ์กับเด็ก เด็ก สามารถเรียนรู้ สังเกต เลียนแบบลักษณะการกระทำต่าง ๆ ของผู้เลี้ยงดู และผู้เลี้ยงดูสามารถให้ การเสริมแรง รางวัล และการลงโทษแก่เด็ก

1. การอบรมเลี้ยงดู

ความหมายของการอบรมเลี้ยงดู

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 (2538, ภายใต้อำนาจ "การอบรมเลี้ยงดู") ได้ให้ความหมายของคำว่า "การอบรมเลี้ยงดู"ไว้ว่า การอบรม หมายถึง การแนะนำพร่ำสอนให้ซึมซาบเข้าไปจนติดเป็นนิสัย หรือเป็นการแนะนำชี้แจงให้เข้าใจในเรื่องที่ต้องการ ส่วนคำว่า เลี้ยงดู หมายถึง การดูแล เอาใจใส่ ดังนั้น คำว่า การอบรมเลี้ยงดูจึงหมายถึงความถึง การดูแลเอาใจใส่ รวมทั้งการพร่ำสอนให้ซึมซาบเข้าไปจนเป็นลักษณะนิสัย ดวงเดือน พันธุมานวน

และเพ็ญแข ประจันปัจจนิก (2520) ให้ความหมายของการอบรมเลี้ยงดูว่า หมายถึง การที่บิดา มารดา หรือผู้ดูแลเด็ก ปฏิบัติต่อเด็กและเรียกร้องให้เด็กปฏิบัติต่อตนเองและผู้อื่นในทำนองต่างๆ แทนการอบรมเลี้ยงดู ก็คือ การที่ผู้เลี้ยงดูกับเด็กมีการติดต่อเกี่ยวข้องกัน อันเป็นการให้ผู้เลี้ยงดูสามารถให้รางวัล หรือลงโทษ การกระทำต่างๆ ทำให้เด็กได้เลียนแบบผู้เลี้ยงดูด้วย

สุรางค์ โค้วตระกูล (2536) ให้ความหมายของการอบรมเลี้ยงดู หมายถึง การที่พ่อแม่ หรือผู้มีหน้าที่ดูแลเด็ก ได้อบรมสั่งสอนเด็กในฐานะที่เป็นบุคคลแรกที่ใกล้ชิดกับเด็กในกระบวนการสังคมประภคิต โดยการวางรากฐานและตั้งความหวังของพฤติกรรมต่างๆ และใช้การให้รางวัลและลงโทษ เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้เด็กมีพฤติกรรมตามความคาดหวัง พฤติกรรมที่จะส่งเสริมหรือคัดค้านขึ้นอยู่กับทัศนคติของสังคม

ลัดดา เหมาะสุวรรณ และคณะ (2547) ให้ความหมายของการอบรมเลี้ยงดู หมายถึง การตอบสนองความต้องการของเด็กทุกด้านตามวัย ทั้งทางด้าน ร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สติปัญญา และสังคม ตลอดจนการอบรมสั่งสอนและปลูกฝังค่านิยม จริยธรรมและพฤติกรรมที่เป็นที่ยอมรับของสังคม

จากความหมายข้างต้น พอสรุปได้ว่า การอบรมเลี้ยงดู หมายถึง ลักษณะวิธีการที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองใช้ในการดูแลอบรมสั่งสอน และมีปฏิสัมพันธ์กับเด็ก ซึ่งเด็กสามารถเรียนรู้เลียนแบบ และสังเกตการณ์กระทำต่าง ๆ ของผู้เลี้ยงดูได้ และผู้เลี้ยงดูสามารถให้การเสริมแรง ให้รางวัล และการลงโทษแก่เด็ก

2. ความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดู

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ (2528) กล่าวว่าการศึกษาทางด้านจิตวิทยา การถ่ายทอดทางสังคมและวัฒนธรรมที่ศึกษาการอบรมเลี้ยงดูเด็กนั้น ส่วนใหญ่มักจะศึกษาว่า บิดามารดาประเภทใด อบรมเลี้ยงดูเด็กอย่างไร เด็กจึงมีลักษณะทางจิตใจและพฤติกรรมแตกต่างจากเด็กอื่น ๆ การวิจัยทางด้านนี้กล่าวมานี้สามารถบ่งชี้ว่า การอบรมเลี้ยงดูประเภทใดที่เกี่ยวข้องกับการที่เยาวชนจะมีลักษณะทางจิตใจและพฤติกรรมที่น่าปรารถนาอย่างไร ซึ่งในการอบรมเลี้ยงดูนั้น บิดา มารดาจะมีอิทธิพลต่อเด็กมากที่สุด

Mussen (1963) กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดูในระยะต้นของชีวิตควรมีพื้นฐานของความรักและความอบอุ่นเป็นสำคัญและเมื่อเด็กโตขึ้น เขาจำเป็นต้องได้รับสิ่งแวดล้อมที่จะสร้างเสริมพัฒนาการของเขาให้กว้างออกไป สภาพแวดล้อมเด็กและทัศนคติของบิดา มารดา มีอิทธิพลต่อเด็กมาก โดยเฉพาะแบบแผนของครอบครัว และวิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็กรวมทั้งพฤติกรรมที่บิดามารดา ปฏิบัติต่อเด็ก มีส่วนเกี่ยวข้องกับพัฒนาการของเด็กโดยตรงทั้งสิ้น การเรียนรู้ทางสังคมแรกเกิดขึ้นที่บ้านจากการมีความสัมพันธ์กับสมาชิกภายในครอบครัว ครอบครัวจึง

เป็นสิ่งแวดล้อมทางสังคม ที่มีอิทธิพลต่อชีวิต และพัฒนาการทุกด้านของเด็ก ซึ่งมีบิดา มารดา เป็นหลัก และเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดความเชื่อ ทศนคติ ค่านิยม และแบบแผน พฤติกรรมต่าง ๆ แก่เด็กทั้งในปัจจุบันตลอดจนศักยภาพของบุคคลในอนาคตที่เด็กจะมีความ ประพฤติเป็นพลเมืองที่ดีของสังคมนั้น จำเป็นต้องได้รับการอบรมเลี้ยงดูอย่างไม่ขาดตกบกพร่อง จากครอบครัว และอิทธิพลทางครอบครัวย่อมฝังรากในการสร้างนิสัยแก่เด็กในเบื้องต้น

อารี รังสินันท์ (2527) กล่าวว่าบิดา มารดา คือผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในการ ส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้านของเด็ก ซึ่งได้แก่ ด้านร่างกาย สังคม อารมณ์และสติปัญญา การ ที่เด็กจะเติบโตเป็นเด็กที่แข็งแรงมีสุขภาพอนามัยดี มีการปรับตัวกับเพื่อนฝูงได้ดี และมี ความคิดสร้างสรรค์ในระดับสูง ก็เป็นผลมาจากการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดานั่นเอง

3. รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู

จากการศึกษา มีผู้แบ่งรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูไว้หลายท่าน ดังนี้

Rogers (1976 อ้างถึงใน พเยาว์ เกาทันท์ทอง, 2534) ได้แบ่งการอบรมเลี้ยงดูเป็น 3 แบบ คือ

1) การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่บุตรรู้สึกว่ บิดามารดาปฏิบัติต่อตนอย่างยุติธรรม มีความอดทน ไม่ตามใจจนเกินไป และไม่เข้มงวดกวดขัน จนเกินไป ยอมรับความสามารถและความคิดเห็นของบุตร ให้ความร่วมมือแก่บุตรตามโอกาสอัน ควร

2) การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองแก่เด็กมากเกินไป หมายถึง วิธีการ อบรมเลี้ยงดูที่บุตรรู้สึกว่ ตนเองไม่ได้รับอิสระเท่าที่ควร ไม่ได้ทำในสิ่งที่ตนเองต้องการหรือทำ อะไรด้วยตนเอง ต้องปฏิบัติตามระเบียบวินัยที่พ่อแม่กำหนดไว้ ถูกควบคุมและอยู่ในสายตา หรือคุ้มครองป้องกันให้ความช่วยเหลือตลอดเวลา ไม่มีความเป็นตัวของตัวเอง และมีความรู้สึกว่ ตนเองเป็นเด็กอยู่เสมอ

3) การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่บุตรรู้สึกว่ ตนเองถูกเกลียดชังและไม่ได้รับความเอาใจใส่ ตลอดจนการไม่ได้รับคำแนะนำและความ ช่วยเหลือจากบิดามารดาเท่าที่ควร มักใช้วิธีวิจารณ์หรือตำหนิ ลงโทษที่รุนแรงปราศจากเหตุผล ไม่ให้ความสนิทสนมเป็นกันเอง และปล่อยปละละเลยความเป็นอยู่

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจจนิก (2520) ได้กล่าวถึงการ อบรมเลี้ยงดูไว้ 4 แบบ คือ

1) แบบรักและสนับสนุน หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่บิดามารดาแสดงความรัก ใคร่ต่อบุตรอย่างซัดแจ้ง และยอมให้บุตรของตนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ตลอดจนเข้าใจความรู้สึก

ของบุตรของตนเป็นอย่างดี 2) แบบควบคุม หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่บิดามารดาเลี้ยงดูโดย บังคับควบคุมมากและลงโทษบุตรของตนเมื่อบุตรแสดงพฤติกรรมที่ไม่เป็นไปตามที่ตนต้องการ 3) แบบใช้เหตุผล หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่บิดามารดาได้ชี้แจงเหตุผลต่าง ๆ ให้แก่บุตร ในการสนับสนุนให้บุตรกระทำสิ่งต่าง ๆ หรือในการห้ามปรามมิให้บุตรกระทำสิ่งใด 4) แบบ ลงโทษทางจิต หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่บิดามารดาใช้วิธีกล่าว ตีเตือนบุตรด้วยวาจาเมื่อบุตร ทำผิด บิดามารดาจะใช้วิธีการชู้ว่าจะไม่รัก และใช้วิธีตัดสิทธิ์อันเคยมีเคยได้ของบุตร

นีออน กลินรัตน์ (2537) ได้แบ่งการอบรมเลี้ยงดู เป็น 3 แบบ คือ

1) การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่บิดามารดา แสดงความรักใคร่ ชื่นชม สนใจทุกซ่สุข และช่วยแก้ปัญหาให้ลูก 2) การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้ เหตุผล หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่บิดามารดาช่วยอธิบายเหตุผลในขณะที่สนับสนุน หรือห้าม ปรามการกระทำของลูก 3) การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมตนเอง หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่บิดา มารดาให้อิสระแก่ลูก ได้กระทำตามที่ตนต้องการ

จากการรวบรวมเอกสารเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดู ผู้วิจัยได้สรุปความหมายของการ อบรมเลี้ยงดูไว้ 3 แบบดังนี้

1) การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน หมายถึง การรายงานของนักศึกษา ถึงการปฏิบัติของพ่อแม่ทั้งด้านคำพูด และการกระทำที่เป็นการสื่อความหมายต่อบุตร ทั้ง ทางความรู้สึกและอารมณ์ด้วยการให้ความรัก เอาใจใส่ ใกล้ชิด ดูแลทุกซ่สุข และให้คำแนะนำ ปรึกษา ซึ่งมีผลต่อการพัฒนาหุปัญญา

2) การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล หมายถึง การรายงานของนักศึกษาว่าพ่อแม่ ของตน ได้อธิบายเหตุผลในขณะที่สนับสนุนหรือห้ามปรามการกระทำของลูกมากกว่าใช้อารมณ์

3) การอบรมเลี้ยงดูแบบพึ่งตนเอง หมายถึง การรายงานของนักศึกษาว่าพ่อแม่ อบรมสั่งสอนให้เขาเป็นตัวของตัวเอง ช่วยเหลือตนเอง ให้อิสระในทางการตัดสินใจต่าง ๆ เกี่ยวกับตนเอง มีความรู้สึกผิดชอบชั่วดีและสามารถควบคุมตนเองได้

4. การวัดการอบรมเลี้ยงดู

จากความหมายของการอบรมเลี้ยงดู ในการวิจัยครั้งนี้ สามารถวัดการอบรมเลี้ยงดูทั้ง 3 แบบ ได้ดังนี้ 1) การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน หมายถึง การรายงานของนักศึกษาถึงการปฏิบัติ ของพ่อแม่ทั้งด้านคำพูด และการกระทำที่เป็นการสื่อความหมายต่อบุตร ทั้งทางความรู้สึก

และอารมณ์ด้วยการให้ความรัก เอาใจใส่ โกลัซิด ดูแลทุกข์สุข และให้คำแนะนำปรึกษา ซึ่งมีผลต่อการพัฒนาพหุปัญญา สามารถวัดได้โดยแบบวัดการอบรมเลี้ยงดู ลักษณะของแบบวัดเป็นมาตรประเมินค่า 6 ระดับ ตั้งแต่ "จริงที่สุด" ถึง "ไม่จริงเลย" จำนวน 10 ข้อ ช่วงคะแนนของแบบวัดคือ 10 - 60 คะแนน ถ้าผู้ตอบได้คะแนนมากกว่าหรือเท่ากับคะแนนเฉลี่ย แสดงถึงการได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนสูง 2) การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล หมายถึง การรายงานของนักศึกษาว่าพ่อแม่ของตน ได้อธิบายเหตุผลในขณะที่สนับสนุนหรือ ห้ามปรามการกระทำของลูกมากกว่าใช้อารมณ์ สามารถวัดได้โดยแบบวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล ลักษณะของแบบวัดเป็นมาตรประเมินค่า 6 ระดับ ตั้งแต่ "จริงที่สุด" ถึง "ไม่จริงเลย" จำนวน 10 ข้อ ช่วงคะแนนของแบบวัดคือ 10 - 60 คะแนน ถ้าผู้ตอบได้คะแนนมากกว่าหรือเท่ากับคะแนนเฉลี่ย แสดงถึงการได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลสูง และ 3) การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมตนเอง หมายถึง การรายงานของนักศึกษาว่าพ่อแม่อบรมสั่งสอนให้เขาเป็นตัวของตัวเอง ช่วยเหลือตนเอง ให้อิสระในทางการตัดสินใจต่าง ๆ เกี่ยวกับตนเอง มีความรู้สึกผิดชอบชั่วดีและสามารถควบคุมตนเองได้ สามารถวัดได้โดยแบบวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมตนเอง ลักษณะของแบบวัดเป็นมาตรประเมินค่า 6 ระดับ ตั้งแต่ "จริงที่สุด" ถึง "ไม่จริงเลย" จำนวน 10 ข้อ ช่วงคะแนนของแบบวัดคือ 10 - 60 คะแนน ถ้าผู้ตอบได้คะแนนมากกว่าหรือเท่ากับคะแนนเฉลี่ย แสดงถึงการได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมตนเองสูง

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดู

พบบงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูและพหุปัญญา ดังนี้

ณัฐริธา นันสะอาจ (2547) ศึกษาการเปรียบเทียบความสามารถทางพหุปัญญาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีการอบรมเลี้ยงดูที่แตกต่างกัน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 384 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบทดสอบและแบบวัดพหุปัญญา และแบบวัดการอบรมเลี้ยงดู ซึ่งแบ่งการอบรมเลี้ยงดูออกเป็น 3 แบบ คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่มีการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกันมีความสามารถทางพหุปัญญาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีตัวแปรจำแนก 4 ตัว คือ พหุปัญญาด้านภาษา พหุปัญญาด้านตรรกะ - คณิตศาสตร์ พหุปัญญาด้านมิติสัมพันธ์ และพหุปัญญาด้านการเข้าใจธรรมชาติ เป็นตัวแปรที่ดีที่สุดในการจำแนกกลุ่มการอบรมเลี้ยงดู

เพ็ญพร สิงห์ไธสง (2549) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพหุปัญญาของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 350
คน ศึกษาปัจจัยสถานการณ์ 2 ตัวแปร คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน และ
สภาพแวดล้อมในโรงเรียน ปัจจัยจิตลักษณะเดิม 2 ตัวแปร คือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และ
ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนจิตลักษณะตามสถานการณ์ 1 ตัวแปร คือ เจตคติต่อการเรียน
ผลการวิจัยพบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนสูง มีพหุปัญญาสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการ
อบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนต่ำ พบในกลุ่มรวม และกลุ่มเพศชาย

ปัจจัยด้านสังคม

ในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยแบ่งปัจจัยด้านสังคมเป็น 2 ตัวแปร คือ สภาพแวดล้อมใน
สถานศึกษา และการสนับสนุนทางสังคม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. สภาพแวดล้อมในสถานศึกษา

1) ความหมายสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา

จันทร์พิมพ์ สายสมร (2539) ให้ความหมายสิ่งแวดล้อม หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างทั้ง
มีชีวิต และไม่มีชีวิต เช่น พืช สัตว์ วัตถุ สิ่งของ เหตุการณ์และสภาวะต่างๆ ที่อยู่รอบตัวเรา
สภาพแวดล้อมอาจส่งผลกระทบต่อตัวเราทั้งทางบวกและทางลบ หรืออาจไม่ส่งผลกระทบต่อตัว
เราก็ได้ ส่วนสภาพแวดล้อมในการเรียนการสอน หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่มีการจัดขึ้นหรือมี
อยู่แล้วตามธรรมชาติ ทั้งที่ปรากฏอยู่ในห้องเรียน ในโรงเรียนและนอกโรงเรียน หรือในชุมชน
ที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพทางการเรียนการสอน

พรพรรณ วีระปริยากร (2534) ได้ให้ความหมายสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาว่า
สภาพแวดล้อมในสถานศึกษา หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่มีอยู่หรือเกิดขึ้นในสถานศึกษาและ
สัมพันธ์เกี่ยวกับการเรียนการสอน ตลอดจนส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ความพึง
พอใจในชั้นเรียน และความรู้สึกที่มีต่อ ครู อาจารย์

सानิต รัตตัญญู (2533) ได้สรุปความหมายของสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาไว้ว่า
สภาพแวดล้อมในสถานศึกษา หมายถึง สภาพการณ์ต่างๆ ในสถานศึกษาซึ่งประกอบด้วย
ความสัมพันธ์หรือบุคลิกภาพของครูที่มีต่อนักเรียน นักศึกษา การเรียนการสอน การให้บริการ
กิจกรรมนักเรียน นักศึกษา อาคารสถานที่ สังคมกลุ่มเพื่อน การปกครองที่มีอิทธิพลต่อความ
เป็นอยู่และพัฒนาการทุกด้านของนักเรียนนักศึกษา

จากความหมายของสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาที่กล่าวมาข้างต้นนั้นในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยให้คำนิยามว่า สภาพแวดล้อมในสถานศึกษา หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่มีอยู่หรือเกิดขึ้นในสถานศึกษาและสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน ตลอดจนส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ความพึงพอใจในการเรียน และความรู้สึกที่มีต่อครูอาจารย์

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ให้ความหมายของสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา หมายถึง บรรยากาศของสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา ได้แก่ สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ ความสะดวกสบายในการใช้ห้องสมุดศึกษา ค้นคว้า มีสื่ออุปกรณ์ที่ทันสมัย ตลอดจนสถานที่ออกกำลังกายและเล่นดนตรี มีส่วนช่วยส่งเสริม และพัฒนาบุปผญาของนักศึกษา

2) ประเภทของสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา

โรงเรียนนับว่าเป็นสถานที่สำคัญรองลงมาจากบ้าน สิ่งแวดล้อมของโรงเรียนจึงมีส่วนสำคัญในการส่งเสริม และพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กในด้านต่าง ๆ ละเมียด ลิมอักษร (2519) แบ่งประเภทของสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาออกได้ 4 ด้าน คือ

(1) บรรยากาศการเรียนการสอนหมายถึง การรับรู้ของนักเรียนที่มีต่อสภาพหรือบรรยากาศในการเรียนการสอน การนำเข้าสู่บทเรียน วิธีการสอน การใช้สื่อในการสอน การวัดและประเมินผล

(2) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนหมายถึง การรับรู้ของนักเรียนที่มีต่อความสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อน การคบเพื่อนภายในโรงเรียนและความร่วมมือในกลุ่มเพื่อน

(3) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครูหมายถึง การรับรู้ของ นักเรียนที่มีต่อครูในด้านบุคลิกภาพและความสัมพันธ์กับบุคคล

(4) การให้บริการนักเรียนหมายถึง การรับรู้ของนักเรียนที่มีต่อบริการด้านต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดตั้ง เช่น บริการอาหารกลางวัน บริการด้านสุขภาพ บริการแนะแนว บริการห้องสมุด ซึ่งจัดขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้การศึกษาแก่เด็กโดยตรง โรงเรียนจึงเป็นสิ่งแวดล้อมทางการศึกษาที่สำคัญที่สุด โรงเรียนเป็นสถานที่ที่เด็กได้พบสิ่งแวดล้อมหลายอย่างเช่นนี้ ได้มีการติดต่อสมาคมกับครูและเพื่อนนักเรียนในวัยต่างๆ ได้รับการอบรมสั่งสอนจากครู ได้เล่นและทำงานร่วมกับเพื่อนนักเรียนด้วยกัน ได้อ่านหนังสือในห้องสมุด ได้ดูภาพยนตร์และโทรทัศน์และได้ฟังวิทยุที่ครูจัดขึ้นเพื่อประกอบการสอนซึ่งล้วนแต่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาทั้งสิ้น ช่วยให้เด็กมีประสบการณ์มีความเจริญงอกงามในด้านต่าง ๆ

ประดินันท์ อุปรนัย (2523) กล่าวถึงการสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนว่ามีองค์ประกอบหลายประการ ที่ช่วยสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน สรุปได้ดังนี้

(1) บุคลิกภาพบางประการของครู มีผลต่อการสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน

รูปร่างหน้าตาและการแต่งกาย อันเป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกภาพบางประการของครู ที่มีผลต่อการสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนอย่างเห็นได้ชัด ได้แก่ สีหน้า ท่าทาง น้ำเสียง การใช้คำพูด การมีอารมณ์ขัน

(2) พฤติกรรมของครูที่แสดงออกตามทัศนคติ และความคาดหวังบางประการที่ครูมีอยู่มีผลต่อการสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน ครูที่มีทัศนคติที่ดีต่อนักเรียน และเป็นผู้มองโลกในแง่ดีย่อมเป็นผู้สร้างบรรยากาศที่ดี ให้เกิดขึ้นแก่ชั้นเรียนที่ตนสอน ได้มากกว่าครูที่มีทัศนคติเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวตรงกันข้าม ความคาดหวังของครูเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่มีต่อการสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน และความคาดหวังของครูที่มีต่อนักเรียนมักมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของครูที่แสดงออกต่อนักเรียน

(3) ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนและระหว่างนักเรียน ด้วยกันเอง มีผลต่อการสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน ถ้าปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนเป็นไปด้วยดี หมายถึงทั้งครูและนักเรียนต่างก็มีสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน โดยครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม ตอบคำถามและเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอน บรรยากาศในชั้นเรียนจะมีสติความน่าสนใจ น่าสนุก อยากรู้อยากเห็นและกระตือรือร้น เพราะนักเรียนมีโอกาสเคลื่อนไหวได้ มีโอกาสใช้ความคิดของตนเอง และมีโอกาสที่จะแสดงความสามารถอย่างเต็มที่นักเรียนเองก็มองครูอย่างเป็นมิตร เกิดความเป็นกันเอง ปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างนักเรียนกับนักเรียนด้วยกันเอง ก็มีส่วนช่วยให้เกิดบรรยากาศที่ดีขึ้นในชั้นเรียนด้วยเหมือนกัน

(4) การที่ครูรู้จักใช้แรงเสริมที่เหมาะสมกับนักเรียน จะก่อให้เกิดบรรยากาศที่ดีขึ้นในชั้นเรียน การใช้แรงเสริมที่ทำอย่างจริงจัง เหมาะสมกับสถานการณ์ ไม่จำเป็นต้องใช้แรงเสริมเฉพาะพฤติกรรมที่ดีที่สุดเท่านั้นแต่ควรใช้แรงเสริมกับพฤติกรรมที่ดีขึ้นกว่าเดิมด้วย โดยเฉพาะกับนักเรียนที่เรียนอ่อนหรือนักเรียนที่มีพฤติกรรมเป็นปัญหาเป็นต้น

3) การวัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา

จากความหมายของสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา หมายถึง บรรยากาศของสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา ได้แก่ สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ ความสะดวกสบายในการใช้ห้องสมุดศึกษาค้นคว้า มีสื่ออุปกรณ์ที่ทันสมัย ตลอดจนสถานที่เที่ยวออกกำลังกายและเล่นดนตรี มีส่วนช่วยส่งเสริมและพัฒนาปัญหาของนักศึกษา

ในการวิจัยครั้งนี้ สามารถวัดได้โดยแบบวัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา แบบวัดมีลักษณะเป็นมาตราประเมินค่า 6 ระดับ ตั้งแต่ "มากที่สุด" ถึง "น้อยที่สุด" จำนวน 10 ข้อ ช่วงคะแนนเท่ากับ 10 - 60 คะแนน ผู้ตอบที่ได้คะแนนมากกว่าหรือเท่ากับค่าเฉลี่ย แสดงว่าสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาส่งเสริมพัฒนาปัญหาของนักศึกษาสูง

4) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา

พรพรรณ อุทัยวี (2544) ได้ศึกษาพบว่า นักศึกษาครูที่รับรู้สภาพแวดล้อมในสถานศึกษาส่งเสริมมาก มีพฤติกรรมใฝ่รู้สูงกว่านักศึกษาที่รับรู้สภาพแวดล้อมในสถานศึกษาส่งเสริมน้อย

สมวาสนา ธนเมธิกุล (2546) ได้ทำการศึกษาจิตลักษณะและสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรับผิดชอบของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สังกัดกรมอาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่น พบว่า นักศึกษาที่มีพฤติกรรมรับผิดชอบสูง คือ นักศึกษาที่มีสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาสูง โดยพบในนักศึกษากลุ่มตัวอย่างรวมและทุกกลุ่มตัวอย่างย่อย

มันเกียรติ โกศลนิรติวงษ์ (2537) ได้ทำการศึกษาสภาพแวดล้อมในวิทยาลัยครูกลุ่มภาคตะวันตกในทรรศนะของผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษา พบว่า นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ มีทรรศนะต่อสภาพแวดล้อมในวิทยาลัยแตกต่างกันเช่นเดียวกับงานวิจัยของ มยุรี สิงห์โทราช (2536) ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างมโนภาพแห่งตนและสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาตามการรับรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน รับรู้สภาพแวดล้อมในโรงเรียนด้านครู ด้านการเรียนการสอน ด้านการให้บริการนักเรียน และด้านอาคารสถานที่แตกต่างกัน นอกจากนี้ พรพรรณ อุทัยวี (2544) ได้ทำการศึกษาตัวบ่งชี้ทางจิตสังคมในนักศึกษาครู พบว่า การส่งเสริมจากสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา มีผลต่อพฤติกรรมใฝ่รู้ของนักศึกษาครูในกลุ่มต่อไปนี้ 1) กลุ่มผลการเรียนต่ำ ที่มีความเชื่ออำนาจในตนและการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมต่ำ 2) กลุ่มเพศหญิง ที่มีความเชื่ออำนาจในตนต่ำ และ 3) กลุ่มตัวอย่างรวมและทุกกลุ่มตัวอย่างย่อย กล่าวคือ ถ้านักศึกษาครูกลุ่มดังกล่าวนี้ ได้รับการส่งเสริมจากสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาสูง จะมีพฤติกรรมใฝ่รู้สูงกว่านักศึกษาครูกลุ่มดังกล่าวที่ได้รับการส่งเสริมจากสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาต่ำ

จากการรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา พบว่า สภาพแวดล้อมที่ดีในสถานศึกษา ที่เป็นสภาพทุกสิ่งทุกอย่าง และปรากฏการณ์ทั้งหลายที่มีการจัดขึ้นหรือมีอยู่แล้วตามธรรมชาติ ทั้งที่ปรากฏอยู่ในห้องเรียน ในโรงเรียน ซึ่งมีส่วนส่งเสริมต่อการรับรู้ข่าวสารของครู และส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลทางการเรียนการสอน สามารถช่วยสนับสนุนผู้เรียนให้พัฒนาพฤติกรรมของผู้เรียน

2. การสนับสนุนทางสังคม

Thoits (1982 อ้างถึงใน พรพรรณ อุทัยวี, 2544) ได้อธิบายว่า การสนับสนุนทางสังคม เป็นความต้องการพื้นฐานทางสังคมของบุคคลในขณะที่มีความสัมพันธ์กับผู้อื่น ลักษณะนี้ประกอบด้วย ความพอใจในการมีปฏิสัมพันธ์ ความตระหนักในคุณค่าของตนเอง การมีส่วนร่วม และเป็นส่วนหนึ่งของสังคม มีความเป็นตัวของตัวเอง มีความมั่นคงและปลอดภัยในชีวิต โดยอาจแยกออกเป็น 2 ด้าน คือ 1) ความต้องการด้านรูปธรรม คือความต้องการในสิ่งที่มองเห็น ได้แก่ การได้รับความช่วยเหลือในด้านปัจจัย 4 เงินทอง คำแนะนำ ข่าวสาร ข้อมูลจากครอบครัว เพื่อนร่วมงานหรือบุคคลอื่นในสังคม และ 2) ความต้องการด้านนามธรรม คือความต้องการด้านอารมณ์ จิตใจ ได้แก่ ความพอใจ ความเข้าใจ การได้รับการยอมรับ และการที่บุคคลอื่นเห็นคุณค่าในตน

1) ความหมายการสนับสนุนทางสังคม

อารี เขียรประมุข (2534) ให้ความหมายของการสนับสนุนทางสังคมว่า หมายถึง สิ่งที่บุคคลได้รับการช่วยเหลือสนับสนุนทางด้านอารมณ์ สังคม ข้อมูลข่าวสาร วัสดุสิ่งของจากบุคคลอื่นที่มีการติดต่อสัมพันธ์กัน ซึ่งแรงสนับสนุนทางสังคมนี้จะมีผลช่วยให้ผู้ได้รับการสนับสนุนทางสังคมไปสู่จุดหมายที่ผู้รับต้องการ

เพชรรา อินทรพานิช (2536) ได้ให้ความหมายของการสนับสนุนทางสังคมว่า หมายถึง ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเพื่อตอบสนองความต้องการทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม โดยการให้ข้อมูลข่าวสาร แรงงาน วัตถุ การยอมรับ หรือการบริการด้านอื่น ๆ ซึ่งจะมีผลต่อความรู้สึกในทางที่ดีต่อผู้ที่ได้รับ

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2539) กล่าวว่า การสนับสนุนทางสังคม เป็นการแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่กล่าวถึงการสนับสนุนจากสังคม ว่าเป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่ติดต่อกันและมีส่วนร่วมกันใน 4 ประการ คือ 1) การมีส่วนร่วมทางอารมณ์ ได้แก่ ความเห็นอกเห็นใจ และรักใคร่ชอบพอ 2) ความช่วยเหลือกันทางวัตถุ และการบริการ 3) การให้ข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งรอบข้างและ 4) การให้การประเมินผลจากข่าวสาร

Lin และคณะ (1984 อ้างถึงใน รัชณี เต็มอุดม, 2539) ได้ให้ความหมายการสนับสนุนทางสังคม หมายถึง การสนับสนุนที่แต่ละคนหาได้จากการติดต่อกับคนอื่นในสังคมไม่ว่าจะเป็นรายบุคคล กลุ่มหรือชุมชนขนาดใหญ่ ที่ทำให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งได้รับความพอใจและได้รับการตอบสนองความต้องการ

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ให้ความหมายของการสนับสนุนทางสังคม หมายถึง การรับรู้ของนักศึกษาว่าคนในครอบครัวและอาจารย์ให้การสนับสนุนด้าน อารมณ์ สังคม ข้อมูลข่าวสาร ซึ่งการสนับสนุนทางสังคมนี้มีส่วนช่วยให้นักศึกษาได้พัฒนาปัญหา

2) แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนทางสังคม

Weiss (1974 อ้างถึงใน อารีย์ เขียรประมุข, 2534) กล่าวถึงการสนับสนุนทางสังคมว่า แบ่งออกเป็น 6 ประเภทดังนี้

(1) ความผูกพันและรักใคร่สนิทสนม (Attachment) หมายถึง ความสัมพันธ์ที่จะทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกว่า ตนเองมีคนรักและเอาใจใส่ เกิดความรู้สึกมั่นคงทางจิตใจ รู้สึกอบอุ่นปลอดภัย ไม่รู้สึกโดดเดี่ยว ความสัมพันธ์เช่นนี้จะพบในความสัมพันธ์ของแม่กับลูก หรือสมาชิกในครอบครัวเดียวกัน ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อน และความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส

(2) การมีส่วนร่วมหรือการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม (Social Integration) เกิดจากการที่บุคคลเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมของกลุ่ม ทำให้เกิดการแบ่งปันและแลกเปลี่ยนทางด้านความคิด กำลังทรัพย์ และกำลังบุคคล ตามโอกาสอันควร เกิดความห่วงใยและเข้าใจต่อกัน ถ้าขาดความสัมพันธ์กันนั้นจะทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกโดดเดี่ยว ขาดเพื่อน ขาดคนเห็นใจ ไม่มีที่ปรึกษาเป็นผลทำให้บุคคลเกิดการเบื่อหน่ายต่อการมีชีวิตอยู่ ไม่มีกำลังใจและสิ้นหวัง

(3) โอกาสที่จะช่วยเหลือผู้อื่น (Opportunity for Nurturance) หมายถึงการที่บุคคลมีความผูกพันกับบุคคลอื่นซึ่งด้อยกว่า จะเกิดความรู้สึกว่าตนเองเป็นที่ต้องการของบุคคลอื่น และผู้อื่นพึ่งพาได้ ถ้าหากไม่ได้ทำหน้าที่จะทำให้เกิดความรู้สึกคับข้องใจ รู้สึกชีวิตไม่สมบูรณ์ ว่างเปล่าและไร้จุดหมายแห่งชีวิต

(4) การส่งเสริมให้รู้ถึงคุณค่าแห่งตน (Reassurance of Worth) เป็นการได้รับการยอมรับเมื่อบุคคลมีพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นว่าตนเองมีความสามารถ (Social Role) เช่น ความสามารถในการทำงานร่วมกันกับเพื่อนร่วมงาน ความสามารถช่วยเหลือเรื่องต่าง ๆ ในครอบครัว ถ้าคนเราไม่ได้เป็นที่ยอมรับของบุคคลอื่น ก็ย่อมทำให้ความเชื่อมั่นหรือความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองลดลง

(5) ความรู้สึกพึ่งพาอาศัยกัน (A Sense of Reliable Alliable Alliance) สัมพันธภาพในลักษณะเช่นนี้ มักเกิดในสัมพันธภาพของครอบครัวสายตรง โดยสมาชิกแต่ละคนต่างคาดหวังว่าจะได้รับการช่วยเหลือเกื้อกูลอย่างต่อเนื่อง ถ้าขาดคุณสมบัติเช่นนี้บุคคลจะรู้สึกว่าขาดแหล่งช่วยเหลือ โดยเฉพาะที่เสี่ยงอันตราย และ

(6) การได้รับคำแนะนำชี้แนะ (The Obtaining of Guidance) เป็นความสัมพันธ์ที่บุคคลนั้นตกอยู่ในภาวะตึงเครียด จึงเกิดวิกฤตการณ์ทางอารมณ์ จิตใจ ทำให้บุคคลต้องการคำปลอบใจ กำลังใจ คำแนะนำ คำชี้แจง หรือการแนะนำในการทำอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อผ่อนคลายภาวะตึงเครียดที่บุคคลประสบอยู่ ความสัมพันธ์ชนิดนี้มักได้จากผู้ที่บุคคลรู้สึกที่สำคัญ มีความสามารถเป็นที่ศรัทธาหรือมีอะไรที่เหนือกว่า

3) ชนิดของการสนับสนุนทางสังคม

Kahn (1979 อ้างถึงในจิราพร ถนอมกล่อม , 2540) แบ่งการสนับสนุนทางสังคมเป็น 3 ชนิด ได้แก่

(1) ความผูกพันทางด้านอารมณ์ และความคิด (Affection) เป็น การแสดงออกถึงอารมณ์ในทางบวกของบุคคลหนึ่งที่มีต่อบุคคลหนึ่ง ซึ่งจะแสดงออกในรูปของความผูกพัน การยอมรับ การเคารพหรือด้วยความรัก

(2) การยืนยันและรับรองพฤติกรรมของกันและกัน (Affirmation) เป็น การแสดงออกถึงการเห็นด้วย การยอมรับในความถูกต้องเหมาะสมในการกระทำและความคิดของบุคคล

(3) การให้ความช่วยเหลือ (Aid) เป็นปฏิสัมพันธ์ที่มีต่อบุคคลอื่น โดยการให้สิ่งของหรือช่วยเหลือโดยตรง การช่วยเหลือเหล่านั้นอาจจะเป็นวัตถุ เงิน ทอง ข้อมูลข่าวสาร หรือเวลา

Thoits (1982 อ้างถึงใน จันทรจิรา พลนงค์, 2544) ได้อธิบายการสนับสนุนทางสังคมไว้ว่า เป็นระดับของความต้องการพื้นฐานทางสังคม ของบุคคลที่เกิดจากการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในสังคม และได้แบ่งการสนับสนุนตามลักษณะของความจำเป็นพื้นฐานทางสังคมไว้เป็น 2 ชนิด คือ

(1) การช่วยเหลือด้านอารมณ์และสังคม (Social - Emotion Aid) ได้แก่ การได้รับความรักความใกล้ชิดสนิทสนมผูกพัน การได้รับการดูแลเอาใจใส่ การได้รับการยกย่องและเห็นคุณค่า และมีความรู้สึกแห่งการเป็นเจ้าของสังคมส่วนรวม ตลอดจนมีความรู้สึกปลอดภัย

(2) การช่วยเหลือด้านสื่อและเครื่องมือ (Instrumental Aid) ได้แก่ การได้รับคำแนะนำด้านข่าวสารข้อมูลอันเป็นประโยชน์ ตลอดจนการได้รับความช่วยเหลือด้านสิ่งของ เงินทอง

จากการรวบรวมเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนั้น สามารถสรุปได้ว่า การที่บุคคลได้รับการสนับสนุนทางสังคมคือ ได้รับความรัก ความเอาใจใส่ ได้รับการยอมรับว่ามีคุณค่า การได้รับความผูกพัน ใกล้ชิดสนิทสนม การได้รับความไว้วางใจ มีส่วนร่วมในสังคม และได้รับข้อมูลข่าวสาร การให้ข้อมูล ให้ความรู้ คำแนะนำ ตลอดจนการช่วยเหลือด้านวัตถุ สิ่งของ การเงิน เวลา แรงงาน และการให้กำลังใจ โดยได้รับจากการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นในสังคม จะทำให้ผู้ได้รับการสนับสนุนทางสังคมมีพฤติกรรมไปในทางที่พึงปรารถนา

4) การวัดการสนับสนุนทางสังคม

จากความหมายของการสนับสนุนทางสังคม ในการวิจัยครั้งนี้ หมายถึง การรับรู้ของนักศึกษาว่าคนในครอบครัวและอาจารย์ให้การสนับสนุนด้าน อารมณ์ สังคม ข้อมูล ข่าวสาร ซึ่งการสนับสนุนทางสังคมนี้มีส่วนช่วยให้นักศึกษาได้พัฒนาพหุปัญญา

ในการวิจัยครั้งนี้ สามารถวัดการสนับสนุนทางสังคมได้โดยแบบวัดการสนับสนุนทางสังคม มีลักษณะเป็นมาตรประเมินค่า 6 ระดับ ตั้งแต่ "จริงที่สุด" ถึง "ไม่จริงเลย" จำนวน 10 ข้อ ช่วงคะแนนของแบบวัดคือ 10 – 60 คะแนน ถ้าผู้ตอบได้คะแนนมากกว่าหรือเท่ากับคะแนนเฉลี่ย แสดงว่านักศึกษามีการสนับสนุนทางสังคมสูง

5) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนทางสังคม

อัจฉรา วงศ์วัฒนามงคล (2533) ทำการศึกษาตัวแปรทางพฤติกรรมศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา พบว่า บุคคลในกลุ่มต่อไปนี้ คือ 1) สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมค่อนข้างสูง อายุน้อย 2) การรับรู้สถานภาพความมั่นคงในการทำงานมาก และ 3) การรับรู้การมีภาระทางครอบครัวน้อย โดยเฉพาะในกลุ่มหญิง ถ้าได้รับการสนับสนุนทางสังคมมาก จะเป็นผู้ที่เรียนต่อ และมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนต่อมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของลัดดาวัลย์ หมื่นแก้ว (2543) ทำการศึกษาปัจจัยทางจิตสังคมกับทัศนคติต่อการปฏิบัติงานพยาบาลวิชาชีพของบัณฑิตพยาบาลที่กำลังศึกษาและที่จบการศึกษาแล้วของบัณฑิตศึกษา คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น พบว่า พยาบาลกลุ่มที่จบการศึกษาระดับปริญญาโท ถ้าได้รับการสนับสนุนทางสังคมสูง จะมีทัศนคติต่อการปฏิบัติงานดีกว่ากลุ่มที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมต่ำ

พรพรรณ อุทัยวี (2544) ทำการศึกษาตัวบ่งชี้ทางจิตสังคมของพฤติกรรมใฝ่รู้ในนักศึกษาครู กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ ระดับปริญญาตรี ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม 80 คน และมหาวิทยาลัยขอนแก่น 240 คน พบว่า การสนับสนุนทางสังคม มี

ผลต่อพฤติกรรมใฝ่รู้ในกลุ่มต่อไปนี้ 1) กลุ่มตัวอย่างรวม ที่มีความเชื่ออำนาจในตนและการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูง หรือต่ำทั้งสองตัวแปร หรือมีลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนต่ำ 2) กลุ่มผลการเรียนต่ำ ที่มีความเชื่ออำนาจในตนสูงแต่มีลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตนต่ำ หรือมีความเชื่ออำนาจในตนและการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมต่ำ หรือมีลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตนต่ำ 3) กลุ่มชั้นปีที่ 2 ที่มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูง หรือมีลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตนต่ำ หรือมีการปฏิบัติทางพุทธศาสนาต่ำ 4) กลุ่มผลการเรียนสูง ที่มีความเชื่ออำนาจในตนและลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนต่ำ 5) กลุ่มชั้นปีที่ 3 ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตนต่ำ 6) กลุ่มชั้นปีที่ 1 ที่มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมต่ำ และ 7) กลุ่มตัวอย่างรวม และทุกกลุ่มตัวอย่างย่อย กล่าวคือ ถ้านักศึกษากลุ่มดังกล่าวนี้ ได้รับการสนับสนุนทางสังคมสูง จะมีพฤติกรรมใฝ่รู้สูงกว่านักศึกษากลุ่มดังกล่าวที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมต่ำ

ปัจจัยจิตลักษณะ

จิตลักษณะที่น่าจะเกี่ยวข้องหรือมีอิทธิพลต่อการพัฒนาหุปัญญาของผู้เรียน ในการวิจัยนี้กำหนดดังนี้คือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และการรับรู้ความสามารถของตนเอง (Self-efficacy)

1. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

1) ความหมายของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement Motivation) McClelland

(1961 อ้างถึงใน Rogers, 1969) ได้นิยามไว้ว่า หมายถึง ความปรารถนาที่จะทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี แข่งขันกันด้วยมาตรฐานอันดีเยี่ยม ไม่ได้เป็นการกระทำเพื่อแสวงหาการยอมรับทางสังคมแต่กระทำเพื่อให้บรรลุความต้องการความสำเร็จของตน

ดังนั้น ผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงย่อมมีสิ่งผลักดันให้มีความพยายาม มีความอดทน เพื่อเอาชนะอุปสรรคและเพื่อให้บรรลุถึงความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตนตั้งเอาไว้ และพยายามทำสิ่งใดก็ตามด้วยมาตรฐานอันดีเยี่ยม

McClelland ได้สรุปว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เป็นตัวบ่งชี้ถึงความมีคุณภาพของมนุษย์ได้อย่างหนึ่ง เพราะเป็นสิ่งที่ช่วยกระตุ้นให้มีลักษณะเป็นผู้ประกอบการชั้นในตัวบุคคล ลักษณะและพฤติกรรมของผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์อยู่ในระดับสูงจะมีลักษณะ ดังนี้

(1) มุ่งที่จะกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ให้สำเร็จมากกว่าทำเพียงเพื่อ

หลีกเลี่ยงความล้มเหลว

(2) มักจะเลือกกระทำสิ่งที่เป็นไปได้ และเหมาะสมกับกำลัง

ความสามารถของเขาและจะทำสิ่งนั้นได้สำเร็จ

(3) คิดว่าทุกสิ่งทุกอย่างจะสำเร็จลงได้ด้วยความตั้งใจจริง และทำงานจริงของตนไม่ใช่เกิดจากโอกาสและไม่เชื่อในสิ่งมหัศจรรย์

(4) จะทำอะไรเพื่อให้ตนเองบรรลุมาตรฐานของตนเอง ไม่ทำโดยมีจุดมุ่งหมายอยู่ที่รางวัลหรือชื่อเสียง

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2539) ได้ให้ความหมายของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ว่า หมายถึง มุมานะ บากบั่น ฝ่าฟันอุปสรรค เพื่อทำความดี และทำงานอย่างขยันขันแข็งตามเป้าหมายที่วางไว้ สุรางค์ โค้วตระกูล (2541) ให้ความหมายของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ว่า หมายถึง แรงจูงใจที่เป็นแรงขับให้บุคคลพยายามที่จะประกอบพฤติกรรมที่จะประสบสัมฤทธิ์ผลตามมาตรฐานความเลิศ ที่ตนเองตั้งเอาไว้บุคคลที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์จะไม่ทำงานเพราะหวังรางวัลแต่ทำเพื่อประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งเอาไว้ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2539) กล่าวว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ คือ แรงจูงใจที่จะทำสิ่งต่างๆ ให้ได้รับความสำเร็จ บุคคลที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง จะมีความมานะพยายาม อดทน ทำงานมีแผน ตั้งระดับความหวังไว้สูง และพยายามเอาชนะอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี และอารี พันธุ์มณี (2542) กล่าวว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เป็นความปรารถนาของบุคคลที่จะทำกิจกรรม ต่าง ๆ ได้ดี และประสบความสำเร็จซึ่งได้รับการส่งเสริมมาตั้งแต่เด็ก

2) ทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของ McClelland และคณะ

McClelland and others (1953, อ้างถึงในเอมอร์ ดีมาก, 2540)

นักจิตวิทยาชาวอเมริกันได้ทำการศึกษาวิจัย และฝึกอบรมเกี่ยวกับเรื่องของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์อย่างกว้างขวางได้ร่วมกับนักจิตวิทยาคนอื่น ๆ สร้างเครื่องมือวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ McClelland เชื่อว่าผู้ทำการทดสอบสามารถค้นพบความคิด ความสนใจ ค่านิยม ความต้องการและแรงจูงใจต่าง ๆ ซึ่งผู้ถูกทดสอบจะสะท้อนออกมาด้วยความคิดฝัน สิ่งเหล่านี้สามารถนำไปอธิบายพฤติกรรมของผู้ถูกทดสอบได้ จากการทดสอบวิธีนี้นำเนื้อหาไปวิเคราะห์อย่างเป็นระบบสามารถบ่งชี้ว่าผู้ถูกทดสอบมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงหรือต่ำได้

นอกจากนี้ McClelland ยังได้ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมความเสี่ยงของบุคคลที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่างกัน โดยการศึกษาให้เด็กเล่นเกมโยนห่วง เข้าเป้าจากระยะทางไกล - ไกลจากเป้าที่แตกต่างกัน ผลจากการศึกษาพบว่าผู้เล่นเกมที่กลัวความล้มเหลวสูง มักจะเลือกยื่นเพื่อที่จะโยนห่วงเข้าเป้า ในตำแหน่งซึ่งมีระยะใกล้กับเป้าหมาย เพราะไม่ต้องการเสี่ยงต่อความผิดพลาดที่อาจโยนห่วงไม่เข้าเป้า ส่วนผู้เล่นเกมที่กล้าเสี่ยงมาก มักจะเลือกยื่นในตำแหน่ง

ซึ่งมีระยะไกลจากเป้าหมาย เพราะคิดว่าถ้าโยนห่วงไม่เข้าเป้าก็ไม่น่าอายนัก และผู้อื่นก็มักให้อภัย เนื่องจากเป็นงานที่ยากที่จะทำได้สำเร็จ สำหรับผู้เล่นเกมที่ชอบเสี่ยงปานกลางจะเลือกยืนห่างจากเป้าไม่มากไม่น้อยเกินไป เพราะชอบทำงานท้าทายความสามารถ กล่าวคือไม่ใช่งานง่ายซึ่งใคร ๆ ก็จะทำสำเร็จได้ แต่ก็ไม่ใช่งานที่ยากเกินไปสำหรับบางคนที่จะทำให้สำเร็จลงได้

จากการศึกษาครั้งนี้ McClelland ได้สรุปว่า ผู้มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงคือ ผู้ที่ชอบเสี่ยงพอสมควร (ปานกลาง) ต้องการแข่งขันกับมาตรฐานแห่งความเป็นเลิศ และชอบใช้ประโยชน์จากข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับผลงานในอดีตของตน

3) ลักษณะของผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

นักวิชาการได้กล่าวถึง ลักษณะของผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ พอสรุปได้ดังนี้ 1) มีความมานะพยายามที่จะเอาชนะความล้มเหลวและรับผิดชอบพฤติกรรมของตน 2) มีจุดประสงค์ในกิจกรรมที่เด่นชัด และพยายามไปให้ถึงจุดหมายปลายทาง 3) เป็นผู้ที่มีความสามารถในการวางแผนระยะยาว คาดการณ์ล่วงหน้าไว้ 4) มีความกล้า กล้าคิด กล้าทำ กล้าตัดสินใจ กล้าเผชิญกับความท้าทายความคิด 5) มีความเชื่อมั่นในตนเอง ปรับปรุงตัวเองอยู่เสมอ 6) มีความรอบรู้และอดทนในการตัดสินใจ และติดตามผลการตัดสินใจ 7) พฤติกรรมที่แสดงออกมีเอกลักษณ์ของตัวเอง 8) สามารถที่จะเลือกทำงานที่ประสบความสำเร็จได้มาก (ชูชีพ อ่อนโคกสูง, 2522; สงวน สิทธิเลิศอรุณ, 2529; พรรณี ช.เจนจิต, 2538; Mc Clelland 1961 อ้างถึงใน สุรางค์ โค้วตระกูล, 2541)

ดังนั้นบุคคลที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ จะต้องมีความตั้งใจ มีความตั้งใจในการทำงานด้วยความเพียรพยายาม มีมานะอดสาหัสและไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคต่าง ๆ ที่มีต่อพฤติกรรมทั้งภายในและภายนอกที่แสดงออกมาและสร้างผลงานได้ตามมาตรฐานที่สังคมกำหนดเอาไว้สิ่งนั้นจึงถือว่าเป็นประสบความสำเร็จ

4) การวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

สุรางค์ โค้วตระกูล (2541) กล่าวว่า การวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ได้ใช้วิธีการเทคนิคการฉาย (Projective Technique) โดย Murray ที่เรียกว่า Thematic Apperception Test (TAT) ซึ่งเป็นภาพชุด แต่ละภาพจะมีรูปคนอยู่ในสถานการณ์ต่าง ๆ ตัวอย่างเช่น ภาพหนึ่งมีเด็กผู้ชายถือไวโอลิน ผู้ทดลองจะแสดงภาพให้ผู้ถูกทดลองดู และให้ตอบคำถาม 4 ข้อ ต่อไปนี้

(1) ภาพที่ท่านเห็นแสดงอะไรบ้าง ใครคือบุคคลที่ท่านเห็นในภาพ

(2) ทำไมบุคคลนั้นจึงอยู่ในสถานการณ์เช่นนั้น มีเหตุการณ์อะไรก่อนหน้า

(3) บุคคลที่ท่านเห็นในภาพกำลังคิดอะไร หรือต้องการอะไร

(4) ต่อจากนี้ไปจะเกิดอะไรขึ้น

Mc Clelland (1961 อ้างถึงใน สุรางค์ โค้วตระกูล, 2541) เชื่อว่าผู้ทำการทดสอบจะสามารถค้นพบความคิด ความสนใจ ค่านิยม ความต้องการและแรงจูงใจต่างๆ ซึ่งผู้ถูกทดสอบจะสะท้อนออกมาตามความคิดฝัน สิ่งเหล่านี้สามารถนำไปอธิบายพฤติกรรมของผู้ถูกทดสอบได้ จากการทดสอบวิธีนี้นำเนื้อหาไปวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ สามารถบ่งชี้ว่าผู้ถูกทดสอบมีแรงจูงใจสูงหรือต่ำได้ นอกจากนี้ Mc Clelland ยังได้ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมที่แตกต่างกันของบุคคลแต่ละคน ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่างกัน โดยการศึกษาให้เด็กเล่นเกมโยนห่วงเข้าเป้าจากระยะทางใกล้ - ไกล จากเป้าที่ต่างกัน ผลจากการศึกษาพบว่า ผู้เล่นเกมที่กลัวความล้มเหลวสูง มักจะเลือกยื่นที่จะโยนห่วงเข้าเป้าในตำแหน่งที่มีระยะใกล้กับเป้าหมาย เพราะไม่ต้องเสี่ยงกับความผิดพลาดที่อาจโยนห่วงไม่เข้าเป้า ส่วนผู้เล่นที่กลัวเสียงมากมักจะยื่นในตำแหน่งซึ่งมีระยะไกลจากเป้าหมาย เพราะคิดว่าถ้าโยนไม่เข้าเป้าก็ไม่น่าอับอายนักและผู้อื่นมักให้อภัยเนื่องจากเป็นงานที่ยากที่จะทำได้สำเร็จ ส่วนผู้เล่นที่ชอบเสียงปานกลาง จะเลือกยื่นห่างจากเป้าไม่มากไม่น้อยเกินไป เพราะชอบงานที่ทำหายความสามารถ กล่าวคือ ว่างานง่ายที่ใคร ๆ ก็ทำสำเร็จได้ แต่ก็ไม่ใช่งานยากเกินไป สำหรับบางคนที่จะทำให้สำเร็จลงได้ และจากการศึกษาครั้งนี้ Mc Clelland ได้สรุปไว้ว่า ผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง คือผู้ที่ชอบความเสี่ยงพอสมควร ต้องการแข่งขันกับมาตรฐานแห่งความเป็นเลิศ

Atkinson (1966 อ้างถึงใน แก้วตา คณะวรรณและนืออน กลิ่นรัตน์, 2526) สร้างแบบทดสอบแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เพื่อวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เพื่อเด็กเล็กเป็นแบบทดสอบชนิดเส้น (Graphic Expression) ลักษณะของข้อสอบประกอบด้วยภาพ แต่ละภาพเป็นลายเส้นหลาย ๆ ชนิดเป็นการวัดความสนใจและความตั้งใจในการทำงานของนักเรียน ซึ่งจะใช้เป็นสิ่งเร้าจำนวน 2 ภาพ โดยให้นักเรียนวาดภาพหลังจากที่ครูให้นักเรียนดูภาพ 1 นาที แล้วให้นักเรียนพยายามวาดภาพตามแบบให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยให้เวลาในการวาดภาพ 5 นาที และเกณฑ์การให้คะแนนแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ โดยพิจารณาจากลักษณะเส้นที่วาด ตามคะแนนที่ Atkinson กำหนดไว้ ผู้ที่มีคะแนนอยู่ในระดับสูงกว่าค่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่ม จัดอยู่ในผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ในงานวิจัยของ คำแสง ทะลิ่งสี (2542) มาปรับปรุง มีกรอบลักษณะของผู้มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ 4 ด้าน คือ 1) สามารถวางแผนในการทำงาน 2) มีความอดทนและกระตือรือร้นทำงาน 3) มีความรับผิดชอบต่อการกระทำของตน 4) มีความมั่นใจในความสามารถของตน มาสร้างเป็นข้อความประกอบมาตรา ประเมินค่า 6 ระดับ ตั้งแต่ "จริงที่สุด" ถึง "ไม่จริงเลย" จำนวน 10 ข้อ ช่วงคะแนนของ แบบวัดคือ 10 – 60 คะแนน ถ้าผู้ตอบได้คะแนนมากกว่าหรือเท่ากับคะแนนเฉลี่ย แสดงว่า นักศึกษามีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง

5) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

จากการทบทวนเอกสารงานวิจัยนั้น พบงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและ

ใกล้เคียง ดังนี้

เพ็ญพร สิงห์ไธสงส์ (2549) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพหุปัญญาของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น กลุ่มตัวอย่างเป็น นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 350 คน พบว่า นักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง มีพหุปัญญาสูงและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เป็นตัวพยากรณ์ที่ดีที่สุด ในการพยากรณ์พหุปัญญาของ นักเรียน

Rai (1980 อ้างถึงใน อุบล ภูธรราช, 2530) ได้ศึกษาเปรียบเทียบ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและต่ำ โดยศึกษากับนักเรียนชาย ในระดับมัธยมศึกษาจำนวน 300 คน ซึ่งเลือกมาจากนักเรียนที่เรียนวิชาชีววิทยาจาก 12 โรงเรียน ในเมืองอัครา (Agra city) ใช้แบบทดสอบ U.P. Board Allahabad ในการแบ่งกลุ่ม กลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง คือ ผู้ที่ได้ 60 เปอร์เซนต์ขึ้นไป กลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนต่ำ คือผู้ที่ได้ 40 เปอร์เซนต์ลงมา และผู้ที่ได้ 45-55 เปอร์เซนต์ให้เป็นกลุ่มกลาง แบบทดสอบที่ใช้วัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์นั้น ใช้แบบทดสอบ TAT ของ Mehta (1969) ประกอบด้วย ภาพ 6 ภาพ ซึ่งได้ดัดแปลงมาจาก McClelland (1953 อ้างถึงใน วิภาดา เกิด พิทักษ์, 2538) ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ สูงกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มี ความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง กลาง และต่ำ มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

Fox (1969 อ้างถึงใน นลินี นินทบดี, 2531) พบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีความสัมพันธ์กับเพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเขาวนปัญญา ฐานะทางเศรษฐกิจ และสังคม และระดับความปรารถนาทางการเรียน นอกจากนี้ยังมีรายงานการวิจัยที่ค้นพบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะต่าง ๆ ของมนุษย์และยังสามารถทำนายคุณลักษณะต่าง ๆ ได้ด้วย เช่น Russell (1969 อ้างถึงใน นลินี นินทบดี, 2531) พบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาคณิตศาสตร์ ภาษา และการอ่าน มีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และอนันต์ จันทร์กวี (2514) ประสาท ปิ่นทังกูร (2516) พบว่านักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง มีความสามารถในการคิดแบบสืบสวนสอบสวน และมีความถนัดทางการเรียน รวมทั้งมีความสามารถคิดแบบอเนกนัยได้ดีกว่านักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ Myer (1965 อ้างถึงใน นลินี นินทบดี, 2531) ค้นพบว่าแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ส่วน Song (1971 อ้างถึงใน เมธี โทธิพัฒน์, 2532) พบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ส่งเสริมให้บุคคลมีผลงานดีเด่น ในกิจกรรมด้านการเกษตร และยังสรุปจากการวิจัยไว้ว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในทุกวิชา

เพ็ญพิมล คูศิริวิเชียร (2526) ได้ศึกษาองค์ประกอบที่อยู่นอกเหนือความสามารถทางด้านสติปัญญา ที่ส่งผลต่อสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดทบวงมหาวิทยาลัยและสังกัดกรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 368 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ และแบบสอบถามเกี่ยวกับองค์ประกอบที่อยู่นอกเหนือความสามารถทางด้านสติปัญญา ผลการศึกษาพบว่า ตัวทำนายที่ดี ในการทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ได้แก่ ความสนใจในวิชาคณิตศาสตร์ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยนั้นสรุปได้ว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เป็นสิ่งที่อยู่ภายในตัวของแต่ละบุคคล เพียงแต่ว่าบุคคลจะมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มากน้อยแตกต่างกันตาม แต่ที่ได้รับการอบรมสั่งสอน การเรียนรู้ และประสบการณ์ของแต่ละบุคคล และพบว่าแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์นั้นมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและน่าจะมีความสัมพันธ์กับพหุปัญญา นอกจากนี้แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ยังเป็นตัวทำนายที่ดี ในการทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพหุปัญญาด้วย

การรับรู้ความสามารถของตนเอง (Self-Efficacy)

1) ความหมายการรับรู้ความสามารถของตนเอง

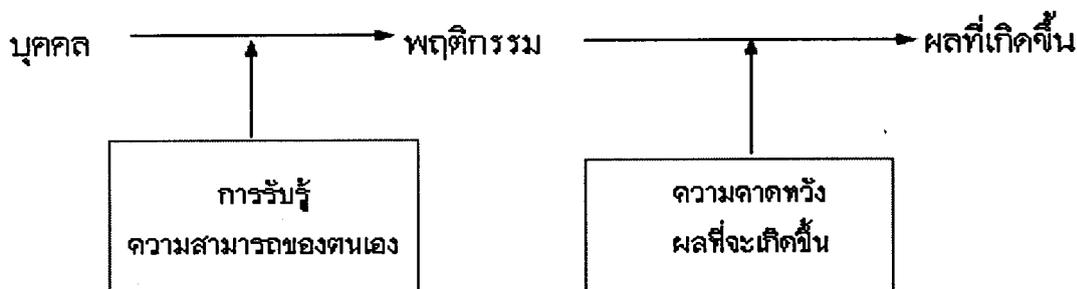
การรับรู้ความสามารถของตนเอง หมายถึง การที่บุคคลตัดสินใจเกี่ยวกับความสามารถของตนเองว่าสามารถกระทำพฤติกรรมบางอย่างในสถานการณ์ที่เฉพาะเจาะจงได้หรือไม่ ซึ่งการรับรู้ความสามารถของตนเองไม่ได้ขึ้นอยู่กับทักษะที่บุคคลมีอยู่ในขณะนั้น หากแต่ว่าขึ้นอยู่กับการตัดสินใจของบุคคลว่าเขาสามารถทำได้ด้วยทักษะที่มีอยู่

Bandura (1977) มีความเชื่อว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองนั้น มีผลต่อการกระทำของบุคคล บุคคล 2 คน อาจมีความสามารถไม่ต่างกัน แต่อาจแสดงออกในคุณภาพที่แตกต่างกันได้ ถ้าพบว่าคน 2 คนนี้มีการรับรู้ความสามารถของตนเองแตกต่างกัน ในคนคนเดียวก็เช่นกัน ถ้ารับรู้ความสามารถของตนเองในแต่ละสภาพการณ์แตกต่างกัน ก็อาจจะแสดงพฤติกรรมออกมาได้แตกต่างกันเช่นกัน Bandura เห็นว่าความสามารถของคนเรานั้นไม่ตายตัว หากแต่ยืดหยุ่นตามสภาพการณ์ ดังนั้นสิ่งที่กำหนดประสิทธิภาพของการแสดงออกจึงขึ้นอยู่กับการรับรู้ความสามารถของตนเองในสภาวะการณั้ นั้น ๆ นั่นเอง นั่นคือถ้าเรามีความเชื่อว่าเรามีความสามารถ เราก็จะแสดงออกถึงความสามารถนั้นออกมา คนที่เชื่อว่าตนเองมีความสามารถจะมีความอดทน อดสาหะ ไม่ท้อถอยง่าย และจะประสบความสำเร็จในที่สุด (Evans, 1989) มักมีคำถามว่าการรับรู้ความสามารถของตนเองนั้น เกี่ยวข้องหรือแตกต่างอย่างไรกับความคาดหวัง ผลที่จะเกิดขึ้น (Outcome Expectation) เพื่อให้เข้าใจและชัดเจน Bandura (1997) ได้เสนอภาพแสดงความแตกต่างระหว่างการรับรู้เกี่ยวกับความสามารถของตนเอง และความคาดหวังผลที่จะเกิดขึ้น ดังภาพ

บุคคล พฤติกรรม ผลที่เกิดขึ้น

การรับรู้
ความสามารถของตนเอง

ความคาดหวัง
ผลที่จะเกิดขึ้น

ภาพที่ 1 แสดงให้เห็นถึงความแตกต่าง ระหว่างการรับรู้ความสามารถของตนเองและความคาดหวังผลที่จะเกิดขึ้น (จาก Bandura, 1977)

การรับรู้ความสามารถของตนเอง เป็นการตัดสินความสามารถของตนเองว่าจะสามารถทำงานได้ในระดับใด ในขณะที่ความคาดหวังเกี่ยวกับผลที่จะเกิดขึ้นนั้น เป็นการตัดสินว่าผลกรรมใดจะเกิดขึ้นจากการกระทำพฤติกรรมดังกล่าว อย่างเช่นที่นักกีฬาที่มีความเชื่อว่าเขากระโดดได้สูงถึง 6 ฟุต ความเชื่อดังกล่าวเป็นการตัดสินความสามารถของตนเอง การได้รับการยอมรับจากสังคม การได้รับรางวัล การพึงพอใจในตนเองที่กระโดดได้สูงถึง 6 ฟุต เป็นความคาดหวังผลที่จะเกิดขึ้น แต่จะต้องระวังความเข้าใจผิดเกี่ยวกับความหมายของคำว่าผลที่เกิดขึ้น ผลที่เกิดขึ้นในที่นี้จะหมายถึงผลกรรมของการกระทำพฤติกรรมเท่านั้น มิได้หมายถึงผลที่แสดงถึงการกระทำพฤติกรรม เพราะว่าผลที่แสดงถึงการกระทำพฤติกรรมนั้นจะพิจารณาว่าพฤติกรรมนั้นสามารถทำได้ตามการตัดสินความสามารถของตนเองหรือไม่ นั่นคือจะกระโดดได้สูงถึง 6 ฟุตหรือไม่ ซึ่งการจะกระโดดได้สูงถึง 6 ฟุตหรือไม่นั้น มิใช่เป็นการคาดหวังผลที่จะเกิดขึ้น ซึ่งมุ่งที่ผลกรรมที่จะได้จากการกระทำพฤติกรรมดังกล่าว การรับรู้ความสามารถของตนเอง และความคาดหวังผลที่จะเกิดขึ้นนั้นมีความสัมพันธ์กันมาก โดยที่ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งสองนี้มีผลต่อการตัดสินใจที่จะกระทำพฤติกรรมของบุคคลนั้น ๆ ซึ่งจะเห็นได้จากภาพความคาดหวังเกี่ยวกับผลที่จะเกิดขึ้นดังกล่าวแน่นอน แต่ถ้ามีเพียงด้านใดสูงหรือต่ำ บุคคลนั้นมีแนวโน้มจะไม่แสดงพฤติกรรม

ความคาดหวังผลที่จะเกิดขึ้น

		สูง	ต่ำ
การรับรู้ ความสามารถ ของตนเอง	สูง	มีแนวโน้มที่จะทำ แน่นอน	มีแนวโน้มที่จะ ไม่ทำ
	ต่ำ	มีแนวโน้มที่จะ ไม่ทำ	มีแนวโน้มที่จะ ไม่ทำแน่นอน

ภาพที่ 2 แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความสามารถของตนเองและความคาดหวังผลที่จะเกิดขึ้น(จากBandura,1978)

2) การพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเอง

ในการพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเองนั้น Bandura เสนอว่ามีอยู่ด้วยกัน

4 วิธี คือ

(1) ประสบการณ์ที่ประสบความสำเร็จ (Mastery Experiences) ซึ่ง Bandura

เชื่อว่าเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด ในการพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเอง เนื่องจากว่าเป็นประสบการณ์โดยตรง ความสำเร็จทำให้เพิ่มความสามารถของตนเอง บุคคลจะเชื่อว่าเขาสามารถที่จะทำได้ ดังนั้น ในการที่จะพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเองนั้น จำเป็นที่จะต้องฝึกให้เขามีทักษะเพียงพอที่จะประสบความสำเร็จได้พร้อม ๆ กับการทำให้เขารับรู้ว่า เขามีความสามารถจะกระทำเช่นนั้น จะทำให้เขาใช้ทักษะที่ได้รับการฝึกได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด บุคคลที่รับรู้ว่าตนเองมีความสามารถนั้น จะไม่ยอมแพ้อะไรง่าย ๆ แต่จะพยายามทำงานต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายที่ต้องการ

(2) โดยการใช้ตัวแบบ (Modeling) การที่ได้สังเกตตัวแบบแสดงพฤติกรรมที่มีความซับซ้อน และได้รับผลกรรมที่พึงพอใจ ก็จะทำให้ผู้ที่สังเกตฝึกความรู้สึกว่าเขาจะสามารถที่จะประสบความสำเร็จได้ถ้าเขาพยายามจริงและไม่ย่อท้อ ลักษณะของการใช้ตัวแบบที่ส่งผลต่อความรู้สึกว่าเขามีความสามารถที่จะทำได้นั้น ได้แก่ การแก้ปัญหาของบุคคลที่มีความกลัวต่อสิ่งต่าง ๆ โดยที่ให้ผู้ดูตัวแบบที่มีลักษณะคล้ายกับตนเองก็สามารถทำให้ลดความกลัวต่าง ๆ เหล่านั้นได้

(3) การใช้คำพูดชักจูง (Verbal Persuasion) เป็นการบอกว่าบุคคลนั้นมี ความสามารถที่จะประสบความสำเร็จได้ วิธีการดังกล่าวนี้ค่อนข้างง่ายและใช้กันทั่วไปซึ่ง Bandura ได้กล่าวว่า การใช้คำพูดชักจูงนั้นไม่ค่อยจะได้ผลนัก ในการที่จะทำให้คนเราสามารถที่จะพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเอง (Evans, 1989) ซึ่งถ้าจะให้ได้ผล ควรจะใช้ร่วมกับการทำให้บุคคลมีประสบการณ์ของความสำเร็จ ซึ่งอาจจะต้องค่อย ๆ สร้างความสามารถให้กับบุคคลอย่างค่อยเป็นค่อยไปและให้เกิดความสำเร็จตามลำดับขั้นตอน พร้อมทั้งการใช้คำพูดชักจูงร่วมกัน ก็ย่อมที่จะได้ผลดีในการพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตน

(4) การกระตุ้นทางอารมณ์ (Emotional Arousal) การกระตุ้นทางอารมณ์มีผลต่อการรับรู้ความสามารถของตนเองในสภาพที่ถูกขมขู่ ในการตัดสินใจถึงความวิตกกังวล และความเครียดของคนเรานั้นบางส่วนจะขึ้นอยู่กับกระตุ้นทางสรีระ การกระตุ้นที่รุนแรงทำให้การกระทำไม่ค่อยได้ผลดี บุคคลจะคาดหวังความสำเร็จเมื่อเขาไม่ได้อยู่ในสภาพการณ์ที่กระตุ้นด้วยสิ่งที่ไม่พึงพอใจ ความกลัวก็จะกระตุ้นให้เกิดความกลัวมากขึ้น บุคคลก็จะเกิดประสบการณ์ของความล้มเหลว อันจะทำให้การรับรู้เกี่ยวกับความสามารถของตนต่ำลง ซึ่ง Bandura (www.geocities.com,

26/11/2547) ได้เสนอว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ ใน 3 ลักษณะ ดังนี้

พฤติกรรมที่บุคคลเลือกกระทำ บุคคลมีแนวโน้มที่จะหลีกเลี่ยงงานและสถานการณ์ที่เขาเชื่อว่าเกินความสามารถของเขา และบุคคลจะกระทำกิจกรรมที่แน่ใจว่าเขามีความสามารถที่จะทำ บุคคลที่ประเมินความสามารถของตนเองมากเกินไปจะเป็นจริงจะเลือกทำกิจกรรมที่เกินความสามารถ จะทำให้เขาพบความลำบากและเป็นทุกข์จากความล้มเหลว ส่วนคนที่ประเมินความสามารถของตนเองต่ำเกินไปก็จะจำกัดตนเองทำให้ขาดประสบการณ์ การประเมินที่ดี คือ ประเมินสูงกว่าที่บุคคลนั้นสามารถทำได้เล็กน้อย ซึ่งจะทำให้บุคคลทำกิจกรรมที่ยากพอเหมาะ และท้าทายความสามารถ ส่วนการประเมินที่แม่นยำตรงกับความสามารถ กิจกรรมที่เลือก มีแนวโน้มสูงที่จะประสบความสำเร็จการได้เห็นประสบการณ์ของผู้อื่นที่ประสบความสำเร็จ การรับรู้ความสามารถของบุคคลนั้น ส่วนหนึ่งได้รับอิทธิพลมาจากการได้เห็นประสบการณ์ของผู้อื่นประสบความสำเร็จจากการกระทำพฤติกรรม ถ้าผู้อื่นสามารถทำงานแล้วประสบความสำเร็จได้ เขาจะต้องสามารถทำงานนั้นได้ และจะประสบความสำเร็จเช่นกัน บุคคลจะเกิดการเปรียบเทียบความสามารถตนเองกับผู้อื่นและวินิจฉัยตนเอง ตลอดจนการปรับความรู้ความสามารถของตนเองให้เหมาะสมได้ การพูดชักชวนจากผู้อื่น หมายถึง การที่ผู้อื่นใช้ความพยายามในการพูดกับบุคคลเพื่อให้เขาเชื่อว่า เขามีความสามารถที่จะกระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งให้ประสบความสำเร็จได้ การพูดเกลี้ยกล่อมจากบุคคลอื่นจะเป็นสิ่งที่มีส่วนช่วยให้บุคคลมีกำลังใจ มีความเชื่อมั่นในการกระทำพฤติกรรมต่าง ๆ มากยิ่งขึ้นให้สำเร็จ

จากการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่าการรับรู้ในความสามารถของตนเองเป็นมิติหนึ่งของความคาดหวังในความสามารถของตนเอง เป็นสิ่งที่บุคคลจะประเมินตนเองว่ามีความสามารถที่จะกระทำพฤติกรรมนั้นได้ และคาดหวังว่าพฤติกรรมที่ตนเองกระทำนั้นจะได้ผลตามที่ต้องการหรือไม่ ถ้าบุคคลเรียนรู้ว่าการกระทำนั้นจะทำให้เกิดผลลัพธ์ที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง แต่คาดหวังว่าตนมีความสามารถไม่พอที่จะกระทำพฤติกรรมนั้น บุคคลมีแนวโน้มไม่แสดงพฤติกรรมนั้น

3) การวัดการรับรู้ความสามารถของตนเอง

จากความหมายของการรับรู้ความสามารถของตนเอง หมายถึง ความเชื่อในความสามารถของตนเอง เป็นการประเมินตนเองว่ามีความสามารถที่จะกระทำพฤติกรรมนั้นได้ และหวังว่าพฤติกรรมที่ตนเองกระทำจะได้ผลตามต้องการ

ในการวิจัยครั้งนี้ สามารถวัดการรับรู้ความสามารถของตนเองได้โดยแบบวัดการรับรู้ความสามารถของตนเอง มีลักษณะเป็นมาตรประเมินค่า 6 ระดับ ตั้งแต่ "จริงที่สุด" ถึง

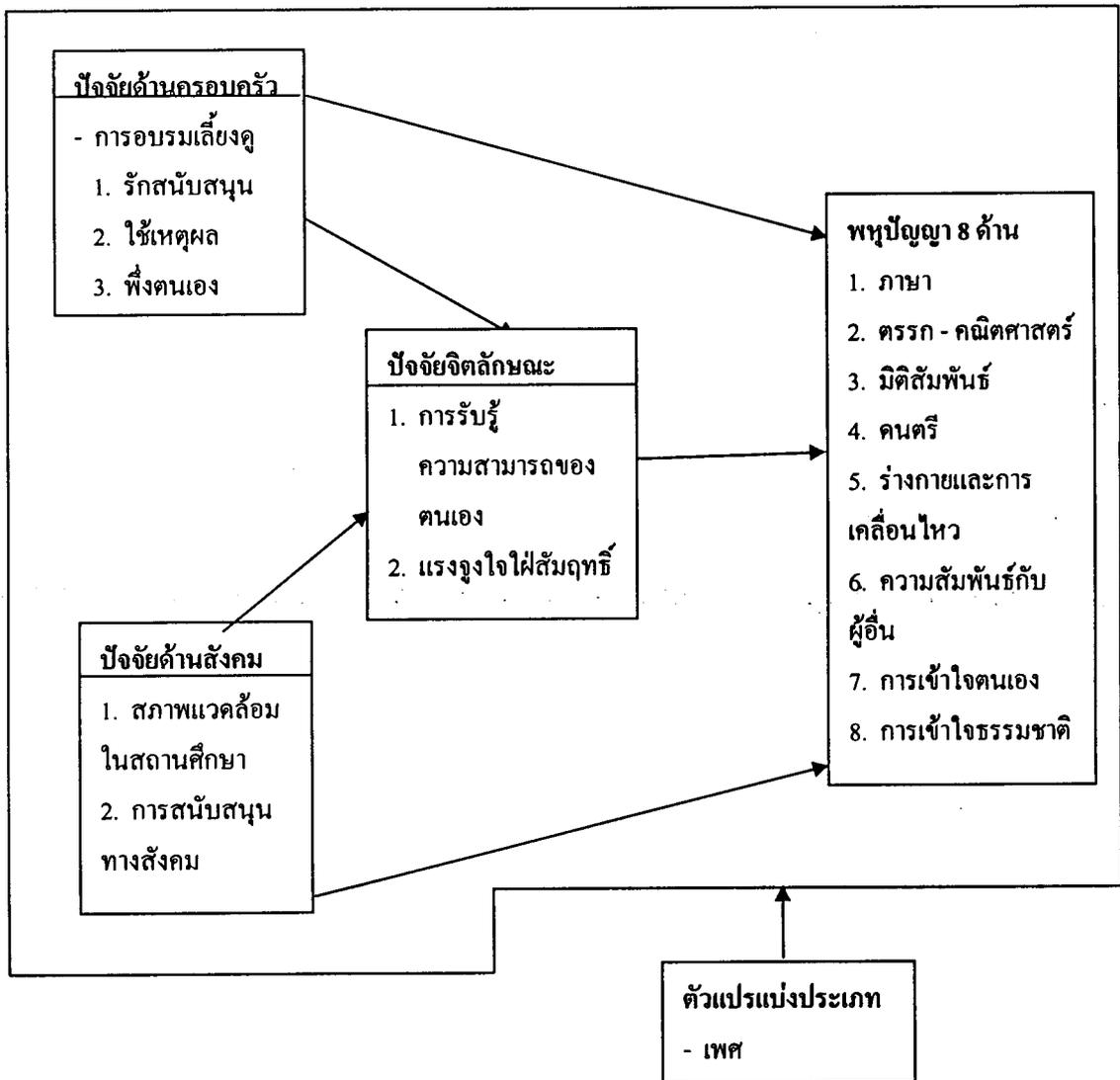
“ไม่จริงเลย” จำนวน 10 ข้อ ช่วงคะแนนของแบบวัดคือ 10 – 60 คะแนน ถ้าผู้ตอบได้คะแนนมากกว่าหรือเท่ากับคะแนนเฉลี่ย แสดงว่านักศึกษามีการรับรู้ความสามารถของตนเองสูง

4) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ความสามารถของตนเอง

Shell, Murphy and Bruning (1989) ที่พบว่ามีการรับรู้ความสามารถของตนเองจะเป็นตัวทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านของนักศึกษาฝึกสอนของมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในเขตตอนกลางทางตะวันตกของสหรัฐอเมริกาได้ดีกว่าความคาดหวังในผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้น สอดคล้องกับการศึกษา Conn (1998) ที่ศึกษาการสร้างรูปแบบจำลองของปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการออกกำลังกาย ซึ่งรวมถึงการรับรู้ความสามารถของตนเองในการออกกำลังกายกับความคาดหวังในผลจากการออกกำลังกาย กลุ่มตัวอย่างเป็นวัยผู้ใหญ่ตอนปลาย เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม ผลการศึกษาพบว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองในการออกกำลังกาย ส่งผลต่อพฤติกรรมการออกกำลังกายมากที่สุด ทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยผ่านความคาดหวังในผลจากการออกกำลังกาย ขณะที่ความคาดหวังในผลจากการออกกำลังกายส่งผลต่อพฤติกรรมการออกกำลังกายน้อย จากการศึกษาสรุปได้ว่าการรับรู้ความสามารถของตนเองในการออกกำลังกาย และสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของ Bandura (1997) ที่ว่าการกระทำเป็นตัวกำหนดผลลัพธ์ที่จะเกิดตามมา ความเชื่อในความสามารถของตนเองเป็นเหตุสำคัญของการเปลี่ยนแปลงความคาดหวังในผลที่จะเกิดขึ้น ดังนั้นความคาดหวังในผลลัพธ์จากการกระทำจะมีส่วนช่วยทำนายพฤติกรรมที่จะเกิดขึ้นเพียงเล็กน้อยหรือไม่มีเลย

Bozoian และคณะ (Bozoian, Rejeski & McAuley, 1994) พบว่านักศึกษาหญิงที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองสูงในการออกกำลังกายแบบแอโรบิค จะคงความรู้สึกว่าตนมีพลังกำลังในขณะที่ออกกำลังกายและรู้สึกว่าตนมีชีวิตชีวาขึ้นและมีส่วนร่วมในกิจกรรม หลังการออกกำลังกายมากกว่านักศึกษาที่รู้สึกว่าตนมีความสามารถต่ำ และวิลาศลักษณ์ ชวัลลี (2542) พบว่าเด็กนักเรียนที่มีการรับรู้ความสามารถของตนในการเล่นเกมส์สูง มีแรงจูงใจภายในในการเล่นเกมส์มากกว่าเด็กที่รับรู้ความสามารถของตนต่ำ

กรอบแนวคิด (Conceptual Framework) งานวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อ
พหุปัญญาของนักศึกษามีกรอบแนวคิด ดังนี้

ภาพที่ 3 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมุติฐานการวิจัย

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทำให้สามารถตั้งสมมุติฐานได้ดังนี้

1. นักศึกษาที่มีปัจจัยด้านครอบครัว ด้านสังคม และจิตลักษณะแตกต่างกัน มีพหุปัญญาแตกต่างกัน

2. ปัจจัยด้านครอบครัว ด้านสังคม และด้านจิตลักษณะสามารถร่วมกันทำนายพหุปัญญาได้มากกว่ากลุ่มใดกลุ่มหนึ่งตามลำพัง
3. ปัจจัยด้านครอบครัวและด้านสังคมจะส่งผลทางตรงต่อพหุปัญญาและส่งผลทางอ้อมผ่านปัจจัยด้านจิตลักษณะ
4. ปัจจัยด้านจิตลักษณะ คือ การรับรู้ความสามารถของตนเอง และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีผลทางตรงต่อพหุปัญญา